

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นเพื่อจะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
5. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. นวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545 – 2559)
7. แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – 2554)
8. มาตรฐานการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
9. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
10. การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
11. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 12.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 12.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524 : 246) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงการใช้ปัญญาความคิดเห็นประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไป

พจนานุกรม Webster's New World Dictionary (1967 : 1254 ; อ้างถึงใน วิสูตร จงฐวณิชช์. 2549 : 10) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการประเมินค่าของความรู้สึกรหรือการคาดการณ์ ในเรื่องคุณภาพหรือคุณค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ของบุคคล และการที่ยอมรับความคิดเห็นนั้นๆ ต้องมีการพิจารณา หรือถกเถียงเพื่อหาข้อสรุปของความแตกต่างกันในเรื่องทรรศนะและความเชื่อมั่นนั้นก่อน

ประกาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3) กล่าวว่าความคิดเห็นของคนมีหลายระดับ คือ ผิวเผิน อย่างลึกซึ้ง สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคติเป็นความคิดเห็นอย่างลึกซึ้งและคิดตัวไปเป็นเวลานาน เป็นความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะอย่างมีลักษณะประจำตัวของบุคคลทุกคน ความคิดเห็นที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่างและอยู่เป็นเวลาสั้นๆ เรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่เพียงพอแก่การพิสูจน์ มีความรู้แห่งอารมณ์น้อยและเกิดขึ้นได้ง่ายแต่ก็สลายตัวเร็ว

เรื่องเวทย์ แสงรัตน (2522 : 20) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อการพูดหรือเขียน โดยอาศัยพื้นฐานและความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม การแสดงความคิดเห็นนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

สุโท เจริญสุข (2524 : 58-59) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล เป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบ หรือเฉย ๆ

พัชนี วรกวิน (2526 : 78) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ส่วนหนึ่งของทัศนคติ ซึ่งเป็นความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ต่อสิ่งแวดลอมในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

สุชา จันทรเอม (2527 : 8) ได้ให้ความหมายของความคิดไว้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลแต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเท่ากับทัศนคติ คนเราจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและความคิดเห็นจะเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

ประสาธ หลักศิลา (2529 : 398-399) สรุปว่า มติหรือความคิดเห็นต่าง ๆ ของคนเรานั้นเกิดได้จากการพบประสังสรรค์ประจำวันของคนเราแต่คนเรามีภูมิหลังทางสังคมจำกัดอยู่ ภูมิทางสังคมของแต่ละคนย่อมเป็นผลทำให้คนเรากระทำตอบสนองต่อเหตุการณ์และเกิดความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุ การณ์นั้น

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962: 626) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นการพิจารณาตัดสินใจหรือความเชื่อที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

เฮอร์นบี้ แกทเทนบี้ และเวลฟีลด์ (Henby, gatenby and Wakefield. 1968 : 682; อ้างถึงใน สนธยา พลศรี. 2542 : 14) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่าเป็นความเชื่อหรือการลงความคิดเห็นที่ไม่ได้เป็นความรู้อันแท้จริงหรือความเห็นในบางสิ่งบางอย่างที่อาจเป็นจริงได้นันแนลลี (Nannally. 1959: 285-286; อ้างถึงใน พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก. 2542 : 13) ได้ให้ความเห็นว่าทั้งความคิดเห็นและทัศนคตินั้นเป็นเรื่องของการแสดงออกทางความคิดเห็นในรูปเกี่ยวกับในตัวเราและความคิดเห็นนั้นยังจะใช้ในเรื่องเกี่ยวกับการลงคะแนนความคิดเห็น (Judgment) และความรู้ (Knowledge) ในขณะที่ทัศนคตินั้นใช้กันมาในเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึก(Feeling) ความสามารถ (Preference) และสรุปได้ว่าเรามักใช้คำว่าความคิดเห็นมากกว่าทัศนคติ

กู๊ด (Good. 1973 : 339) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็น หมายถึง ความนึกคิด ความรู้สึกประทับใจ ความเชื่อ การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

โคลาซา (Kolasa. 1969 : 386 ; อ้างถึงใน สนธยา พลศรี. 2542 : 14) ได้ให้ความหมายของความคิดไว้ว่า เป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคล ในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากกรณีสิ่งแวดล้อม (Circumstance) หรือความคิดเห็นเป็นการตอบสนองสิ่งที่เราได้รับอิทธิพลจากความ โน้มเอียง (Predisposition) ความโน้มเอียงนี้เองทำให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งเรียกว่า โครงสร้างทัศนคติ (Structured) ดังนั้น ทัศนคติเป็นของความคิดเห็นและมีอิทธิพลต่อการแสดงออก ส่วนทัศนคตินั้น คือ ความโน้มเอียง ในการแสดงออกของบุคคลต่อบุคคลอื่น สถานที่สภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นในทางบวกหรือทางลบ

อิงเกล และสเนล โกรฟ (Engle and Snell Grove. 1996: 593; อ้างถึงใน สนทนา พลศรี. 2542 : 114) ได้ให้ความหมายความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงออกทางวาจาศักดิ์ที่ ออกมาเป็นคำพูดเป็นการสรุป โดยลงความคิดเห็นโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิม

โคเลสนิค (Kolesnik. 1970 : 296 ; อ้างถึงใน เสนาะ ดิยาวัว. 2543 : 52) ได้ให้ ความหมายความคิดเห็นไว้ว่าเป็นการแปลความหมาย(Interpretation) หรือการลงความคิดเห็น ที่เกิดจาก ข้อเท็จจริง ซึ่งแต่บุคคลว่าถูกต้อง แต่คนอื่นๆ อาจไม่เห็นด้วยทุกคนก็ได้ ความเห็น ที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่าง และมีอยู่เป็นระยะอันสั้นเรียกว่า Opinon เป็น ความคิดประเภทหนึ่งที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานที่ไม่พอแก่การพิสูจน์ มีความรู้แห่งอารมณ์น้อย และเกิดขึ้นได้อย่างง่ายแต่สลายตัวเร็ว

เบสท์ (Best. 1977 : 169 ; อ้างถึงใน เสนาะ ดิยาวัว. 2543 : 52) ได้ให้ความหมาย ของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นการแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดย การพูด

คันแดน (Duncan. 1971 : 135 ; อ้างถึงใน วิสูตร จงฐนิชย์. 2549 : 9) ได้ให้ ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นความเชื่อและพิจารณาตัดสินโดยบุคคล ซึ่งไม่อาจเป็น ที่ยอมรับในแต่ละช่วงเวลา ความคิดเห็นเช่นนี้ไม่สามารถที่จะทดสอบความรู้ และความจริง ของความเชื่อมั่นของบุคคลได้ และต้องยอมรับว่าประชาชนโดยทั่วๆ ไปนั้นอาจมีความคิดเห็น แตกต่างกันไป

วิสูตร จงฐนิชย์ (2549 : 13) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อและการตัดสินใจในการพิจารณาต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่งหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยอาศัยความรู้ การรับรู้ประสบการณ์ และ สภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งความเห็นของแต่ละบุคคลจะเป็น ที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากบุคคลอื่นๆ ก็ได้

จากความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือความรู้สึกและความนึกคิด ของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และสภาพของแต่ละบุคคล

2. การจำแนกประเภทความคิดเห็น

รามเมียร์ (Rammeer. 1954 : 6-7 ; อ้างถึงใน วิสูตร จงฐนิชย์. 2549 : 10) ได้กล่าว ว่า ความคิดเห็นมี 2 ประเภทด้วยกัน คือ

2.1 ความเห็นเชิงบวกสุด เชิงลบสุด (Extremeness) เป็นความคิดที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2.2 ความคิดเห็นจากความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ ความเข้าใจในทางที่ดียอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบรังเกียจ ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

3.1 มูลเหตุของความคิดเห็นมี 2 ประการดังนี้ (ฟอสเตอร์, Foster. 1953 : 119 ; อ้างถึงใน พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก, 2542 : 16)

3.1.1 ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หมุกณะ เรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ ความคิดเห็นเกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็น ความคุ้นเคยอาจถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง และจากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปถ่าย หรืออ่านจากหนังสือ โดยพบเห็นของจริงถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม

3.1.2 ระบบค่านิยม และตัดสินค่านิยม เนื่องมาจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสิน ค่านิยมไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มความคิดเห็นในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความคิดเห็นดังนี้ คือ (ออสแคมป์, Oskamp, 1997 : 119-133 : อ้างถึงใน พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก, 2542 : 18)

3.2.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ คือ ภาวะต่าง ๆ ของบุคคลที่ใช้รับรู้ความคิดปกติของอวัยวะ ความบกพร่องอวัยวะสัมผัส ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นไม่ติดต่อบุคคลภายนอก

3.2.2 ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลที่ได้ประสบกับเหตุการณ์ด้วยตนเอง การกระทำด้วยตนเอง หรือได้พบเห็น ทำให้บุคคลมีความพึงใจ และเกิดจากความคิดต่อประสบการณ์เหล่านั้นต่างกัน

3.2.3 อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อเป็นเด็ก ผู้ปกครองจะเป็นผู้ใกล้ชิดและให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความคิดเห็นของเด็กด้วย

3.2.4 ทักษะคิดและความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโต ย่อมจะต้องมีกลุ่มและสังคม ดังนั้นความคิดของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนของโรงเรียน หน่วยงานที่มีความเห็นเหมือนหรือแตกต่างกัน ย่อมจะมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลด้วย

3.2.5 สื่อมวลชน คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเราดังสื่อเหล่านี้ซึ่งได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จึงเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

3.3 สิ่งที่มีอิทธิพลทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกันประกอบด้วย (ชาติชาย โทณูสิน ทิติ. 2529 : 15 ; อ้างอิงจากประมวล พุทธสังฆ)

3.3.1 การอบรมของครอบครัว อิทธิพลของครอบครัวมีมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันสังคมแห่งแรกของบุคคล

3.3.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่อยู่ในกลุ่มใด หรือสังคมใด ก็จะมีความคิดเห็นในทางเดียวกันกับกลุ่มและสังคมนั้นๆ กลุ่มเป็นส่วนผลักดัน ให้มีการเรียนรู้โดยตรง

3.3.3 วัฒนธรรมประเพณี บุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมประเพณีใด ย่อมปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีนั้น และมักจะมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของตนไปในทางที่ดี

3.3.4 การศึกษา ระดับการศึกษามีอิทธิพลมากต่อการแสดงความคิดเห็นเพราะเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับบุคคล

3.3.5 สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ มีอิทธิพลมากต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล เพราะว่าเป็นสื่อในการสร้างความคิดเห็นด้านบวกและด้านลบได้

4. การวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็น โดยทั่วๆ ไปส่วนประกอบ 3 ประการ คือ บุคคลที่จะถูกวัดตั้งเฝ้าและการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูง-ต่ำ มาก-น้อย วิธีวัดความคิดเห็น โดยมากจะใช้การตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะตอบคำถามเลือกตอบตามแบบสอบถาม

เบสท์ (Best. 1977 : 171 ; อ้างถึงใน พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก. 2542 : 18) ได้เสนอแนะว่า วิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นก็คือ การแสดงให้เห็นถึงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ จะทำให้เห็นว่า ความคิดจะออกมาในลักษณะเช่นไร และสามารถทำตามข้อคิดเห็นเหล่านั้นได้หรือไม่ ความคิดเห็นที่ออกมาได้นั้นจะทำให้ผู้บริหารเห็นสมควรหรือไม่เห็นสมควร ในอันที่จะดำเนินตามนโยบายหรือล้มเลิกไป

มอร์แกนและคิง (Morgan and King. 1971 : 516) ได้เสนอแนะว่า การที่จะให้ใครแสดงความคิดเห็น ควรถามกันต่อหน้า (Face to face) ดีกว่าที่จะให้เขามาอ่านข้อความ หรือ

เขียน ข้อความ ซึ่งแสดงว่าทั้งสองคนเห็นว่าการสัมภาษณ์หรือการสอบถามจะดีกว่าการตอบแบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็น คือ การวัดระดับความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยอาจใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ หรือแบบสอบถาม ว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับใด เช่น ระดับมาก ปานกลาง หรือ น้อย

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

กระจายอำนาจ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจต่าง ๆ ของรัฐ ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้น มีนักวิชาการให้นิยามของการกระจายอำนาจแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ชเนศวร์ เจริญเมือง (2539 : 59) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึงระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการ ดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการทุกอย่างของท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 1-4) ได้ให้ความหมาย การกระจายอำนาจว่า หมายถึงการที่รัฐมอบอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกิจการบางอย่างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถาบันของรัฐไปกระทำหรือดำเนินการ โดยอยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการกระจายอำนาจ หมายถึง การที่ส่วนกลางโอนหรือกระจายอำนาจปกครองบางส่วนไปให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยส่วนกลางเพียงแค่คอยควบคุมมิให้ออกนอกเขตที่กฎหมายกำหนดไว้

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ (2543 : 12 ; อ้างอิงจาก ปิยะนุช เงินคล้าย. 2546 : 11-14) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

1. การกระจายอำนาจ คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่อง จากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชน ซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง และอย่างอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลางการกระจายอำนาจตามอาณาเขตมีลักษณะ 5 ประการดังนี้

1.1 เกิดการยอมรับว่าความต้องการส่วนรวมของราษฎร หรือประโยชน์ของมหาชน (Public interest) นั้น มีทั้งที่เป็นความต้องการส่วนรวมของราษฎรทั่วทั้งประเทศและความต้องการของกิจการที่ทำไปเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของราษฎร จึงมีทั้งกิจการระดับชาติและกิจการระดับท้องถิ่น รัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางควรจำกัดตนเองอยู่เฉพาะการจัดทำกิจการระดับชาติเท่านั้น ส่วนกิจการระดับท้องถิ่นควรมอบหมายให้ราษฎรในท้องถิ่นรับผิดชอบ จัดทำกันเองอย่างอิสระเพราะราษฎรในท้องถิ่นย่อมทราบความต้องการส่วนรวมของตนเองและเล็งเห็นถึงปัญหาตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหาการตอบสนองความต้องการส่วนรวมได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนกลางที่อยู่ตามภูมิภาคต่างๆ

1.2 กฎหมายจัดตั้งชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศขึ้นเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจหน้าที่จัดทำกิจการท้องถิ่นที่กำหนดให้ไว้ และสนองตอบความต้องการส่วนรวมของราษฎรที่เป็นสมาชิกของชุมชนนั้นๆ และรับรองให้้องค์การที่ตั้งขึ้นมีฐานะเป็นนิติบุคคล คือ มีความสามารถมีสิทธิและหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1.3 องค์การหรือผู้แทนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดการนิติบุคคล เช่น คำเนิการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสามารถทำหน้าที่จัดการนิติบุคคลได้อย่างเป็นอิสระจากองค์การของรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลาง

1.4 บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือองค์กร หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคล ในการจัดการนิติบุคคลนี้ จะต้องอยู่ในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ต้องได้รับแต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้นเงินเดือนโดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นนิติบุคคลจะต้องเป็นอิสระทางการคลัง คือ มีแหล่งรายได้และอำนาจจัดสรรรายได้ เพื่อใช้จ่ายในการจัดกิจการอันอยู่ในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของตน อิสระทางการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เกิดขึ้นได้ยากเพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะมีรายได้จำกัด การจัดกิจการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง จะต้องอาศัยเงินอุดหนุนเป็นเรื่องบีบบังคับให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำกิจการท้องถิ่นไปในทิศทางที่ส่วนกลางต้องการ

2. การกระจายอำนาจตามบริการหรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค คือ การโอนกิจการสาธารณะบางกิจการ จากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานรับผิดชอบโดยจัดทำแยกต่างหากและเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง การกระจายอำนาจ

รูปแบบนี้มีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ กิจการบริการสาธารณะที่โอนจากองค์การปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบจะจัดทำแยกต่างหาก และอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยี หรือ ที่ต้องอาศัยความคล่องตัวสูงและไม่อยู่ภายใต้ระเบียบที่เคร่งครัดของระบบราชการ

พิชัย วัฒนกิติกุล (2549 : 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การกระจายอำนาจปกครองเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐกลาง โดยมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปจัดบริการสาธารณะต่างๆ เพื่อประชาชน ด้วยการปกครองอย่างอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเพียงพอ มิใช่เป็นการมอบอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่แทนเหมือนอย่างมอบอำนาจจากส่วนกลางให้ส่วนภูมิภาค

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐบาลต้องบริหารจัดการในการส่งมอบอำนาจหรือกระจายอำนาจให้ถึงมือประชาชน ในการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการลึกๆของประชาชนอย่างแท้จริง

2. หลักการกระจายอำนาจ

หลักการการกระจายอำนาจ มีดังนี้ (ทวี พันธุวาลิภูณัฐ, 2531 : 100)

2.1 หลักการเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์ประกอบเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์กรเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณทรัพย์สินหนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2.2 หลักการมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครองเพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเช่นนี้ก็จะมึลักษณะที่ไม่ผิด ไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ ในการปฏิบัติการกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

2.3 หลักการมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้นอาจจะโดยการมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ โดยการสมัคร

เข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม อันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง

2.4 หลักการมีงบประมาณของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้น ด้วยการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหารและการบริการประชาชน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

พิชัย วัฒนกิติกุล (2549 : 14) ได้สรุปไว้ว่า หลักการในการกระจายอำนาจ เป็นหลักแห่งองค์กรประกอบที่มีความจำเป็นและความสำคัญในการกระจายอำนาจถ้าขาดประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งแล้ว จะทำให้การกระจายอำนาจขาดความสมบูรณ์ ดังนั้นในการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่นนั้นต้องกระทำทั้งการปรับสถานะให้เป็นนิติบุคคล ต้องให้อิสระในการบริหารงานต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีสิทธิเลือกตั้งและสามารถมีงบประมาณเป็นของตนเอง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักการกระจายอำนาจเป็นหลักการปฏิบัติงานที่รัฐต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการตัวเองได้ โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลมีงบประมาณเป็นของตนเอง

3. ข้อดีและข้อเสียของการกระจายอำนาจ

3.1 ข้อดีของการกระจายอำนาจ

ข้อดีของการกระจายอำนาจการปกครอง สรุปได้ดังนี้ (ลิขิต ธีรเวคิน. 2548 : 208)

3.1.1 การกระจายอำนาจการปกครองสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้อง เพราะท้องถิ่นทราบความต้องการของประชาชน ได้ดี และมีเจ้าหน้าที่ เป็นของท้องถิ่นของตนเอง จึงกำหนดการบริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี และเหมาะสมกับปัญหาของบ้านเมือง

3.1.2 การกระจายอำนาจการปกครองเป็นการตัดภาระและแบ่งเบาภาระงานจากราชการส่วนกลางได้มาก เพราะท้องถิ่นมีงบประมาณและรายได้ของตนเอง จัดการบริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง เป็นการช่วยรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้แก่ท้องถิ่นออกกฎหมายและระเบียบขึ้นดำเนินการซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว

3.1.3 การกระจายอำนาจการปกครองเป็นการฝึกประชาชนให้รับผิดชอบต่อตนเองสร้างความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยให้ดีขึ้นและ โดยที่หน่วยราชการส่วนท้องถิ่นไม่ใหญ่โตมากเกินไป และมีความใกล้ชิดกับประชาชนจึงมีส่วนร่วมในกิจการปกครองท้องถิ่น ซึ่ง

เป็นการเข้าถึงระบอบการปกครองของประเทศได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นท้องถิ่นจึงเสมือนโรงเรียนที่สอนระบอบการปกครองให้แก่ประชาชน

3.2 ข้อเสียของการกระจายอำนาจ

ข้อเสียของการกระจายอำนาจการปกครอง สรุปได้ดังนี้ (ลิขิต ชีรเวทิน. 2548 : 208)

3.2.1 ถ้ามีการกระจายอำนาจโดยมอบอำนาจให้ท้องถิ่นมากเกินไปและไม่สามารถจะควบคุมได้ ก็อาจเป็นภัยแก่เอกภาพของรัฐได้ เช่น การมอบอำนาจทางการและตำรวจให้แก่ท้องถิ่น ก็อาจจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐได้

3.2.2 การกระจายอำนาจการปกครองทำให้คนในท้องถิ่นเห็นประโยชน์ท้องถิ่นมากกว่าส่วนร่วม ประชาชนในท้องถิ่นอาจลืมนึกถึงชาติได้ในที่สุด

3.2.3 การกระจายอำนาจการปกครองอาจทำให้เจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นใช้อำนาจโดยไม่เหมาะสมจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนได้ เพราะเจ้าหน้าที่อาจตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรคการเมือง หรือนักการเมือง หรือผู้ทรงอิทธิพล หรือตัวเจ้าหน้าที่เองเป็นผู้มีอำนาจจนไม่มีใครที่จะกล้าทัดทานได้

3.2.4 การกระจายอำนาจการปกครองนั้น เจ้าหน้าที่หรือผู้นำท้องถิ่นอาจจะขาดประสบการณ์ ไม่มีความรู้ความชำนาญและความสามารถในการบริหารงาน เพราะประชาชนในท้องถิ่นขาดความรู้และความชำนาญงาน

3.2.5 การกระจายอำนาจการปกครองทำให้สิ้นเปลืองมากกว่าการรวมอำนาจการปกครอง ทั้งด้านบุคคลและการใช้งบประมาณ เพราะต้องแยกกันใช้และแยกกันจัดหามาเพื่อดำเนินการปกครอง

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหน่วยงานปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองร่วมกัน โดยถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล

การกระจายอำนาจการปกครอง มีทั้งข้อดีและข้อเสีย อย่างไรก็ตามในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าการกระจายอำนาจจะมีข้อเสียอยู่บ้างจะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาเพราะถือว่าการกระจายอำนาจการปกครองเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ และถ้าประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ จะส่งผลให้ของรัฐบาลกลางมีภาระลดน้อยลง ประชาชนในท้องถิ่นมีความผูกพันกับท้องถิ่นตนเองอยู่แล้ว จะทุ่มเทการพัฒนาและแก้ไขปัญหให้กับประชาชนได้อย่างเต็มกำลัง

ความสามารถ และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

อย่างไรก็ตามการกระจายอำนาจของรัฐนั้น ย่อมมีหลากหลายภารกิจ แต่หนึ่งในภารกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือการกระจายอำนาจทางการศึกษา เพื่อให้จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและสอดคล้องกับในแต่ละท้องถิ่น

4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา

การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาการเรียนการสอน การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจในการบริหาร ไม่ใช่แนวคิดที่ตรงกันข้ามแต่เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกัน ทุกองค์กรจะต้องบริหารงานแบบรวมอำนาจและกระจายอำนาจ ถ้าอำนาจในการตัดสินใจอยู่ในมือของผู้บริหารระดับสูง องค์กรนั้นก็จะมีการบริหารแบบรวมอำนาจ ถ้าอำนาจในการตัดสินใจถูกมอบหมายลงตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชาแล้ว การกระจายอำนาจก็จะเกิดขึ้น ในการบริหารการศึกษานั้นจำเป็นจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ และพิจารณาว่าภารกิจใดควรบริหารแบบรวมอำนาจและภารกิจใดควรบริหารแบบกระจายอำนาจ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2541 : 41 - 42)

4.1 ความหมายการกระจายอำนาจทางการศึกษา

การกระจายอำนาจทางการศึกษา ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้ พิณสุดา สิริขันธ์ (2541 : 35) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหารการศึกษา จากส่วนกลางไปสู่ระดับล่าง หรือระดับปฏิบัติ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงาน และสถานศึกษา

ประมวล ทิพชัย (2547 : 21) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมให้ระบบย่อยมีความเป็นอิสระในการบริหารตนเอง ในทางการศึกษา การกระจายอำนาจมีลักษณะของการมอบอำนาจ และความรับผิดชอบในการบริหาร และการจัดการจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เพื่อให้สามารถตัดสินใจในระดับของหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติโดยรวม

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ จากส่วนกลาง ไปสู่ส่วนต่าง ๆ ขององค์กร โดยให้อำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการบริหารการศึกษา

4.2 รูปแบบของการกระจายอำนาจทางการศึกษา

รูปแบบของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ซึ่ง เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541 : 22 - 25) กล่าวไว้ ดังนี้

4.2.1 การแบ่งอำนาจ (Deconcentration)

การแบ่งอำนาจเป็นการจัดสรร หรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ จากส่วนกลาง หรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่หน่วยงานระดับล่างในสายการบังคับบัญชาของรัฐบาลกลาง เพื่อสะดวกในการดำเนินงาน เช่น ถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค จังหวัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ที่ได้รับการแบ่งอำนาจเป็นผู้รับผิดชอบในผลของการตัดสินใจในเรื่องที่ได้รับการแบ่งอำนาจ

4.2.2 การมอบอำนาจ (Delegation)

การมอบอำนาจ เป็นการที่ผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดในหน่วยงานหรือใน ส่วนกลางจัดสรรหรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารระดับล่างของ องค์กร เพื่อตัดสินใจได้เร็วมากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนตามลำดับขั้นขึ้นไป เป็นการถ่ายโอนอำนาจไปยังหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานในการควบคุมของรัฐ เช่น อธิการบดีมอบ อำนาจให้รองอธิการบดี ผู้อำนวยการโรงเรียนมอบอำนาจให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน อธิการบดีมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นต้น ผู้มอบอำนาจยังคงเป็นผู้รับผิดชอบต่อผล ของการตัดสินใจที่ได้มอบอำนาจไปแล้ว

4.2.3 การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจ (Devolution)

การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจ เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือระดับบนไปยังระดับล่างอย่างสมบูรณ์ โดยมีกฎหมาย กฎระเบียบ เกี่ยวกับการโอนอำนาจอย่างชัดเจน ผู้บริหารระดับล่างจึงมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และ ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย เช่น การโอนอำนาจให้เทศบาลจัดการศึกษา ผู้โอน อำนาจได้ตัดตัวเองขาดออกจากอำนาจที่โอนแล้ว ดังนั้น จึงไม่มีอำนาจหรือมีแต่เพียงเล็กน้อย ในการควบคุมการดำเนินการในภารกิจที่ได้โอนอำนาจไปแล้ว

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 140) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ส่วนการปกครองของประเทศหรือรัฐซึ่งทำหน้าที่สำคัญ ที่รับผิดชอบในการดำเนินเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับประชาชนในท้องที่หรือในขอบเขตแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะและเป็นการสมควรที่จะมอบเรื่องดังกล่าวให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหาร โดยมีฐานะเป็นรองจากการบริหารของรัฐบาลในส่วนกลาง

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2526 : 7) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดขึ้นให้มีอำนาจปกครองตนเอง มีสิทธิตามกฎหมายและมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

พรชัย เทพปัญญา และคณะ (2527 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ อำนาจหน้าที่ที่จะกำหนด และการบริหารกิจการภายในพื้นที่ที่กำหนดและขนาดของพื้นที่ที่วางนี้อยู่ภายในประเทศ และมีขนาดเล็กกว่าประเทศ และยังอธิบายไว้เพื่อเติมอีกว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การบริหารงานทางการเมืองของหน่วยย่อยทางพื้นที่และประชากรของประเทศ ซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด

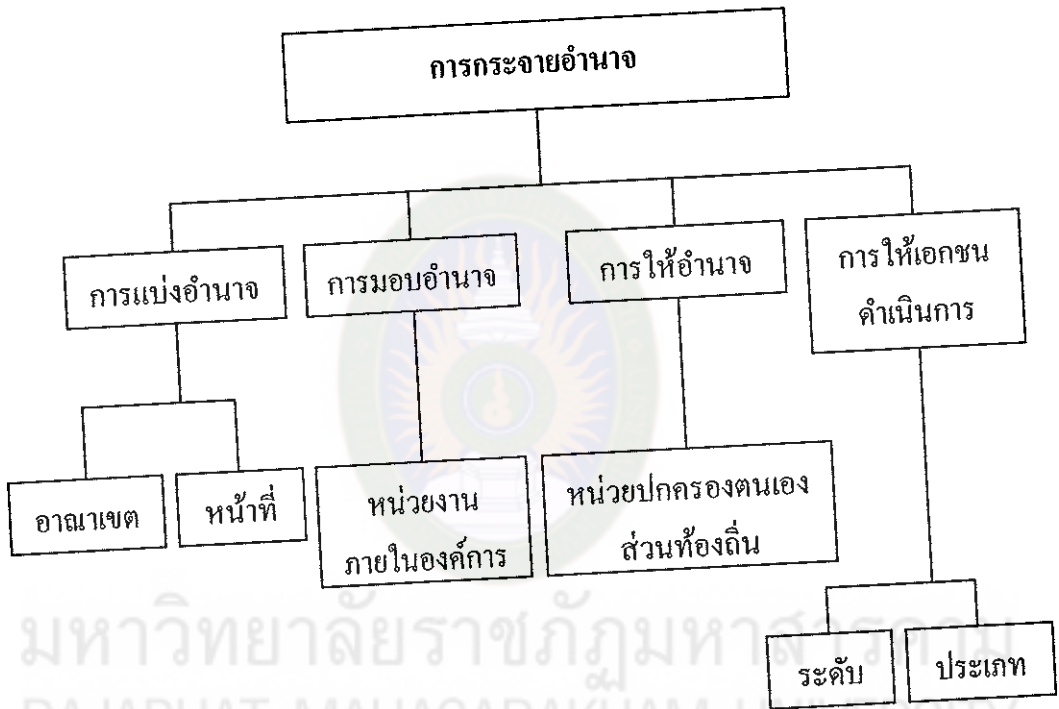
ทวี พันธวาณิช (2531 : 108) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนที่มีองค์กรเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารมีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจและมีสภาพของท้องถิ่นเป็นองค์กรที่สำคัญ

ลิขิต ธีรเวคิน (2548 : 386) ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครองโดยอิสระ และได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศมิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

พิชัย วัฒนกิตกุล (2549 : 10) จากนิยามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่อยู่ภายใต้หน่วยการปกครองระดับประเทศที่เป็นรัฐเดี่ยว และต่ำกว่าหน่วยการปกครองระดับมลรัฐในประเทศที่เป็นรัฐรวม โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าวความรับผิดชอบขั้นต้นต่อท้องถิ่นของตน และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญๆ ได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐบาลกลางหรือมลรัฐ ซึ่งเป็นผู้กำหนด หรือจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวในแง่

4.2.4 การให้เอกชนดำเนินการ (Privatization)

การให้เอกชนดำเนินการต่างๆ แทนรัฐ เป็นการถ่ายโอนอำนาจให้เอกชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลหรือนิติบุคคลดำเนินการแทนรัฐ เป็นการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ของทางราชการไปให้เอกชนดำเนินการแทน หรือสนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ขยายกิจการของรัฐให้เอกชนสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ภาพที่ 2 รูปแบบการกระจายอำนาจในภาพรวม (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2541 : 22 - 25)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นแนวทางการบริหาร และการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจากศูนย์กลาง หรือศูนย์รวมอำนาจ ไปยังพื้นที่หรืออาณาเขตรอบ ๆ จากระดับบนไปสู่ระดับล่าง หรือจากระดับชาติไปสู่ท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษามากขึ้น

ประชาธิปไตยว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดยให้มีอำนาจในการเลือกตั้งตัวแทนทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาในการปกครองพื้นที่ ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบให้มีอำนาจในการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นตัวแทนของประเทศ ส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ เนื่องจากแบ่งเบาภาระของส่วนกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (พรชัย เทพปัญญาและคณะ. 2527 : 5-7)

2.1 เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้บริการซึ่งบุคคลหรือเอกชนไม่สามารถจัดทำให้ได้หรือไม่อยู่ในฐานะที่จัดหาได้ ในลักษณะเช่นนี้รัฐบาลหรือหน่วยปกครองท้องถิ่นจะจัดบริการให้เช่น ได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับสวัสดิการและได้รับความสะดวกในการจะดำเนินชีวิต

2.2 เพื่อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคลอาจจะเกิดจะเกิดข้อขัดแย้งกันเพราะความคิดเห็นและผลประโยชน์แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างมีเหตุผล หรือมีการ โต้แย้งกันอย่างรุนแรง หรืออาจมีการตัดสินบนหรือมีการต่อสู้กัน กรณีเช่นนี้รัฐบาลหรือหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้ามาแก้ปัญหา โดยการเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ควบคุมการขัดแย้ง เป็นผู้ประนีประนอมหรือแบ่งประโยชน์หรือเป็นผู้ตัดสินกรณีพิพาทซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องเชื่อฟังและยอมรับคำตัดสินนั้น

2.3 เพื่อการแบ่งเบาภาระและการเป็นตัวแทนของแต่ละส่วนของประเทศการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่น ขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งเบาภาระของส่วนกลางให้ท้องถิ่นจัดการที่พัฒนาแล้วนั้น ถือว่าการปกครองท้องถิ่นจะเป็นตัวแทนของประเทศ ส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ อย่างเช่น ชาวอเมริกามีความเห็นว่าการปกครองจะเป็นตัวช่วยเสริมสร้างชีวิตประชาธิปไตย หรือแม้ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและรัสเซียก็คาดหวังไว้เช่นเดียวกันแต่อาจจะดำเนินการแตกต่างกันเท่านั้น

3. ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่น

ในการศึกษาประโยชน์ที่ได้จากการปกครองส่วนท้องถิ่น อาจถือตามแนวความคิดของมองเตสกีเออและลัทธิวิสต์ ดังนี้ (พรชัย เทพปัญญาและคณะ. 2527 : 14-15)

3.1 แนวคิดของมองเตสกิเออ นักปรัชญาเรื่องนามฝรั่งเศส สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้เขียนบทความสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นในยุโรปสมัยนั้น สรุปความได้ว่าการปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง จะสามารถต่อต้านคลื่นการปฏิวัติรัฐประหารได้และการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระช่วยส่งเสริมให้สถาบันการเมืองต่างๆ ในยุโรปมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่นตามแนวคิดของมองเตสกิเออเหมาะสมกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของประเทศที่กำลังพัฒนาในปัจจุบัน เพราะในประเทศเหล่านั้นมีการปฏิวัติหรือรัฐประหารบ่อยที่สุด ดังนั้นถ้าการปกครองท้องถิ่นของประเทศดังกล่าวนั้นเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีการศึกษาสูง ได้รับความคุ้มครองสิทธิของพวกเขา พวกเขารู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองและกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยแล้ว สภาพของประชาชน ดังกล่าวจะขัดขวางการเกิดปฏิวัติหรือรัฐประหารได้ดีที่สุด เพราะไม่มีใครคิดอยากจะทำ หรือถ้ามีใครจะกระทำจะต้องได้รับการต่อต้านอย่างจริงจัง

3.2 แนวคิดของดันควิดส์ถ์ ดันควิสถ์ ได้เขียนไว้ในหนังสือวิธีทางและเป้าหมายของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมีประโยชน์ในการช่วยส่งเสริมเสรีภาพ ความเจริญก้าวหน้าและเสถียรภาพ

ประโยชน์เรื่องเสรีภาพนั้น ดูได้จากกรณีที่ประชาชนในท้องถิ่นเลือกตั้งผู้ปกครองท้องถิ่น และเลือกนโยบายที่จะนำมาใช้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่นย่อมแสดงออกได้ตามสิทธิของเขา ส่วนประโยชน์ในด้านความเจริญก้าวหน้าของสังคมนั้น ดูได้จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในประเทศแถบยุโรปตะวันตกโดยทั่วไปว่า ท้องที่ใดมีการปกครองท้องถิ่นจะมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและการคมนาคมเจริญก้าวหน้ากว่าท้องที่ที่ไม่มีการปกครองท้องถิ่น เหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า การปกครองท้องถิ่นสามารถช่วยให้การบริหารงานตรงตามความต้องการของประชาชน และผู้บริหารงานจะรับผิดชอบต่อประชาชนมากกว่าการบริหารโดยตัวแทนของรัฐบาลหรือข้าราชการ

3.3 ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่นโดยทั่วไป อาจสรุปได้เป็น 2 ประการ คือ (ลิจิต ซีรเวคิน. 2548 : 103)

3.3.1 ประโยชน์ในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นมีส่วนช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการทางการเมืองในชาติขึ้นได้ โดยการที่การปกครองท้องถิ่นเป็นฐานทางการเมืองและเป็นสนามแห่งแรกของการที่จะให้ประชาชนเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองเป็นเบื้องต้น ตลอดจนเป็นสนามแห่งแรกของการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นจุดสำคัญในการพัฒนาการทางการเมือง ถ้าการปกครองท้องถิ่นประสบความสำเร็จ

ล้มเหลวแล้วย่อมมีผลกระทบไปถึงการพัฒนาการทางการเมืองด้วย ดังนั้นการปกครองท้องถิ่น และการพัฒนาการทางการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น และเมื่อการเมืองของประเทศเป็นแบบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบการเมืองและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้กล่าวมาแล้ว

3.3.2 ประโยชน์ในการพัฒนาสังคม การพัฒนาสังคมจะต้องกระทำนั้นสามด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและการเมือง การปกครองท้องถิ่นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมมากในด้านการเมืองตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนด้านสังคมและเศรษฐกิจ การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นต้องการอะไรก็จะทำโครงการพัฒนาขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เช่น การบริการสังคมหรือด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดการตลาดในชุมชน เป็นต้น โดยคนในท้องถิ่นได้ร่วมกันเสียสละเอื้อเฟื้อต่อสังคมภายใต้การชี้แนะและการให้ความช่วยเหลือจากส่วนกลาง ก็จะทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของตนในท้องถิ่นดีขึ้น อีกทั้งบ้านเมืองก็เจริญก้าวหน้าตามไปด้วย

พิชัย วัฒนกิตติกุล (2549 : 14) ได้สรุปไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีประโยชน์ทั้งด้านการเมือง และการพัฒนาสังคม โดยด้านการเมืองนั้นประชาชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นสามารถกำหนดตัวผู้มาปกครองได้เอง และสามารถตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่นได้อย่างใกล้ชิด ด้านการพัฒนาสังคมนั้นเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านการเมือง กล่าวคือกำหนดนโยบายของผู้ปกครองจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ได้รับแก้อย่าง ถูกจุด โดยคนของท้องถิ่นเองแล้วเท่ากับว่าเป็นการพัฒนาสังคมท้องถิ่นได้

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่นนั้นมีทั้งด้านการเมืองและการพัฒนาสังคม โดยด้านสังคมนั้นถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคนให้มีความรู้ความเข้าใจมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และสังคมนั้นก็สามารถเลือกตัวแทนมาพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่ให้ความเจริญเติบโตเท่าเทียมกับพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งการเลือกตัวแทนมาพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะส่งผลต่อการเลือกตัวแทนระดับประเทศ เพราะถ้าเราพัฒนาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นไปจะส่งผลสำเร็จให้กับการพัฒนาการเมืองระดับประเทศต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในแต่ละรูปแบบแนวคิดนั้นที่ย่อมมีผลต่อการจัดการศึกษาในแต่ละรูปแบบ เช่น แนวคิดปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดต่างๆ มาเพื่อนำให้สามารถนำมาปรับใช้กับการจัดการศึกษาของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กร

1. แนวคิดการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดรายละเอียดการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่มีลักษณะที่มีการปฏิรูปการศึกษา โดยกล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการไว้ดังนี้

1.2 ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

มาตรา 6 ของกฎหมายระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

1.3 หลักการในการจัดการศึกษา

หลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้กฎหมายยังได้ระบุหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาไว้ด้วย (มาตรา 9) ได้แก่

1.3.1 มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

1.3.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3.4 มีการกำหนดมาตรฐานศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

1.3.5 มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3.6 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

1.3.7 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ

1.4 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

สิทธิทางการศึกษา (ตามมาตรา 10) บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบ ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

หน้าที่ทางการศึกษา (ตามมาตรา 11) กล่าวไว้ว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัด ให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ใน ความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา ๑๗ และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจน ให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว และนอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ตามมาตรา 12)

1.5 ระบบการศึกษา

การจัดระบบการศึกษา (ตามมาตรา ๑๕) ระบุว่า การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ

ความรู้ (Knowledge) ความหมายของพจนานุกรมการศึกษา (Dictionary of education) ของ กูด (Good 1973 : 325) ให้คำจำกัดความของความรู้ว่า เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจไว้ ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 10 - 14) ได้ให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจถึงข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งศึกษาถึงการพัฒนาความสามารถ ทักษะทางสติปัญญาและการใช้วิจารณญาณประกอบการตัดสินใจ

1. ความรู้ เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ โดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ความรู้เช่นนี้ประกอบด้วยการจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง วิธีการแก้ปัญหา โครงสร้าง เป็นต้น กล่าวได้ว่าความรู้เป็นเรื่องจดจำหรือระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อน ดังนั้นการจำจึงเป็นกระบวนการสำคัญทางจิตวิทยา และเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ

2. ความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมขั้นต่อจากความรู้ ต้องใช้สมองและทักษะขั้นสูงขึ้นจนถึงระดับของการสื่อความหมาย อาจทำได้โดยการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์เกิดขึ้นหลังจากการที่บุคคลได้รับข่าวสารต่างๆแล้ว โดยการฟัง เห็น อ่าน หรือเขียน วิชัย วงศ์ใหญ่ (2525 : 13) กล่าวไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้หรือระลึกได้โดยการมองเห็น การได้ยิน และการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียด ความรู้ความเข้าใจในที่นี้คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์หรือคำจำกัดความ

บลูม (Bloom 1968 : 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง พฤติกรรมและสถานการณ์ต่างๆ เน้นการจำไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึง หรือระลึกได้ก็ตามเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมสาระต่างๆจนกระทั่งพัฒนาไปสู่ขั้นที่มีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นต่อไป โดยความรู้ความเข้าใจอาจแยกออกเป็น ความรู้ความเข้าใจเฉพาะความรู้ความเข้าใจระเบียบการและเรื่องสากล

สรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความเข้าใจอย่างละเอียดและชัดเจนใน ข้อเท็จจริงข้อมูล กฎเกณฑ์ เหตุการณ์ สิ่งของ บุคคล หรือรายละเอียดของเรื่องราวอันเป็น

ประสบการณ์ โดยการได้ยิน การมองเห็น และการพิจารณาไตร่ตรองของบุคคลและพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมการจำ ระลึกได้ โดยการสังเกตและวัดได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาคั้งนี้

3.1 แนวทางจัดการศึกษา โรงเรียนและชุมชนมีการประสานความร่วมมือ ในการจัดกระบวนการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา

3.2 การบริหารและการจัดการศึกษา กำหนดให้องค์กรชุมชนร่วมเป็น คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 38) และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 40) ซึ่งจะรองรับการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาจากกระทรวงใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

3.3 ระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรท้องถิ่น กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระดมทรัพยากรและการลงทุนมาใช้จัดการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและตามความ

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมในข้างต้น สรุปได้ว่า ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ดีต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน รวมทั้งจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด การศึกษาให้มากขึ้น โดยมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วม ประโยชน์ และร่วมประเมินผลในด้านต่างๆ และโรงเรียนต้องคำนึงด้วยว่า หลักสูตรที่ดี คือ หลักสูตรที่ต้องเอาชุมชนกับ โรงเรียนเข้ามาประสานสัมพันธ์กันให้ได้ ชุมชนต้องมีบทบาท มี ภาระหน้าที่พัฒนาและจัดการเรียนการสอน รวมทั้งพัฒนากิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับ

สภาพปัญหา ความต้องการและเงื่อนไขของชุมชน จัดการเรียนการสอน โดยให้สนใจในระบบ การเรียนรู้ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อทำความเข้าใจและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ต่อการจัดการศึกษาในชุมชนต่อไป

4. แนวทางการจัดการศึกษาโดยภาคประชาชน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา จากการเสวนาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในประเด็นการสนับสนุนของภาครัฐในการจัดการศึกษาตามกฎหมาย ได้ แสดงความคิดเห็นทางสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบว่า กฎหมายเป็นสิ่งที่ดี เพื่อให้ การบริหารจัดการเป็นไปอย่างราบรื่น เพื่อยังประโยชน์สุขแก่ส่วนมาก แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่า กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาที่ออกมานั้น เพื่อผลประโยชน์และความอยู่รอดของประเทศ หรือ ความอยู่รอดของพรรค กลุ่ม หรือความอยู่รอดของปัจเจกชน จึงเกิดการตีความทำประชา พิจารณ์ยึดถือเรื่อยมาทั้งที่รัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุไว้ชัดเจน ถ้าทุก คนมีใจให้แก่กัน เพื่อคุณภาพของเด็กไทย การศึกษาไทยต้องก้าวไกลไปกว่านี้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544 : 1) เรื่องการใช้สิทธิผู้ความเสมอภาคในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แสดงความคิดเห็นว่าการสร้างความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาผู้นำ พร้อมไปกับ การสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี สุขภาพชุมชน และสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นองค์รวมไม่แยกส่วนทำทีละเรื่อง เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้ชุมชนเกิดการรวมพลังและ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและยั่งยืน แม้ว่าในความเป็นจริงนั้น ชุมชนยังไม่มี ความเข้มแข็งพอก็ตามนอกจากนี้ ในเรื่องการจัดการศึกษาก็จะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับชุมชน ต้องทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งการศึกษาที่จะทำให้คนเป็น คนที่สมบูรณ์ได้นั้นต้องสมบูรณ์ทั้งสติและปัญญา

ในประเด็นการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายการศึกษา และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดล้วน แล้วแต่เป็นเรื่องดีทั้งนั้น เพราะทำให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ การทำอะไรก็ตามถ้าเราสามารถที่จะสร้างความรู้สึกรู้สึกการเป็นเจ้าของได้ จะทำให้กิจการนั้นสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้นการ เปิดโอกาสให้เอกชนได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายการศึกษา และองค์การ บริหารส่วนท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่ดี เพราะคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียก็คือคนในท้องถิ่น เขาย่อมรัก ห่วงแผนผูกพัน และทุ่มเทที่จะพัฒนาเพื่อให้ท้องถิ่นของเขาเจริญในทุกๆ ด้าน มนุษย์เป็น เครื่องมือสารพัดประโยชน์ แต่ทางเดียวที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ในมนุษย์ชาติคือ การนำ

ความสามารถของแต่ละคนหลายๆ คนมารวมกันทำงานเดียวและคนเราทำสิ่งต่างๆ ได้ในวิธีที่แตกต่างกัน ฉะนั้นเราแต่ละคนจงใช้พลังความสามารถที่มีเพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กไทย

การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ฉะนั้น พลเมืองภายในประเทศควรมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน แต่การที่จะให้ทุกคนได้ศึกษาอย่างทั่วถึง ต้องได้รับความร่วมมือของจากทุกฝ่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อประกอบแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ตราขึ้นบนพื้นฐานความคิดและความเชื่อที่ว่า พ่อ แม่ ผู้เป็นครูที่ดีที่สุด เป็นผู้มีพลัง มีทุกอย่าง อีกทั้งความตั้งใจและความปรารถนาดีต่ออนาคตของลูก โดยพระราชบัญญัติการศึกษานี้ได้นำสาระสำคัญในส่วนที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเน้นบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาโรงเรียน ผู้ปกครองมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนด้านต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร การเรียนการสอน งบประมาณ เป็นต้น
2. ด้านหลักสูตร ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและตรงตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด
3. ด้านการเรียนการสอน ผู้ปกครองที่มีความสามารถเฉพาะทาง ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนและเชิญผู้มีประสบการณ์มาบรรยายความรู้ให้แก่ผู้เรียน
4. ด้านการวางแผนการศึกษา สามารถมีส่วนร่วมวางแผนการจัดการศึกษา พัฒนาแนวความคิด กิจกรรมที่ส่งเสริมและแก้ไขเด็กที่มีปัญหา โดยปรึกษากับครูหรือผู้ปกครองด้วยกัน
5. ด้านบุคลากร ผู้ปกครองสามารถให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจหลักที่สำคัญของโรงเรียนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และใช้การประเมินของผู้เรียนเป็นตัวชี้วัด
6. ด้านการปกครอง ถ้าผู้ปกครองเห็นว่าสภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียน มีสิ่งล่อใจนักเรียนค่อนข้างมาก เช่น มีสถานเริงรมย์ประเภทต่างๆ ศูนย์การค้า สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ เป็นกรณีวิวาหระหว่าง โรงเรียน ผู้ปกครองควรร่วมมือเป็นเครือข่ายปกครองได้ทันที กล่าวว่าการให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมและมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ดัง มาตรา 29 ของ

พระราชบัญญัติการศึกษา 2542 เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนให้เกิดความตระหนัก และมีความรับผิดชอบร่วมกัน เพราะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษายังได้เน้นส่วนสำคัญที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ดังนี้ มาตรา 8 ได้ระบุถึงการจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้รัฐและเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นให้บุคคลครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้เป็นไปตามกฎของกระทรวงมาตรา 17 ระบบการศึกษา ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่น เป็นผู้จัดในส่วนของสาระการเรียนรู้ นั้น จะเน้นถึงความสำคัญทั้งในด้านความรู้ ด้านคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม ซึ่งได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมืองและการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการนำไปประยุกต์ใช้การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพของปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยหลักสูตรต้องมีความหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ สาระหลักสูตรทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิดความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหา วิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน สำหรับแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านให้แนวคิดที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 38 - 39) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาว่า จะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพราะการศึกษาไม่ใช่หน้าที่เฉพาะของกระทรวงศึกษาธิการ หรือโรงเรียนและครูฝ่ายเดียว การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญและเป็นจุดเน้นของความสำเร็จ การจัดการศึกษาในอดีตที่ผูกขาดการจัดการศึกษาไว้ที่โรงเรียนนั้นผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้าใจว่าการศึกษาคือการไปโรงเรียนเท่านั้น จึงละเลยบทบาทของครอบครัวสถาบันศาสนา ชุมชน ฯลฯ ในเรื่องการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษา ไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพราะประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการบริหารและการจัดการเรียนการสอน

อุทัย บุญประเสริฐ (2539 : 183 - 187) ได้กล่าวว่า การศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างเหมาะสม รวดเร็ว ทันการ ต้องให้สถานศึกษานั้นมีอิสระในเรื่องการบริหารจัดการตนเอง จะต้องปรับกระบวนการบริหารจัดการ ไปสู่แบบที่ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม (Participation Administration) และผู้บริหารต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และจะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ และร่วมการจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชนตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น สำหรับการบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นหลัก หรือการควบคุมโดยชุมชน เป็นการคืนอำนาจการบริหารจัดการสถานศึกษาให้แก่ชุมชนและเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง จะทำให้ผู้รับบริการการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษามากที่สุด หลักสูตรของโรงเรียนจะสามารถสนองความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครอง ตอบสนองชุมชนและท้องถิ่น

5. แนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

หลักการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเต็มศักยภาพและเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

หลักการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มี 3 ประการ

5.1 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา การเรียนรู้ที่มีความหมายหลากหลายนำไปใช้จริงและเรียนรู้อย่างสมดุล

5.2 การจัดการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง การจัดการเรียนรู้ต้องเน้นทักษะนำ

สาระคู่คุณธรรม

5.3 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ทุกฝ่ายต้องเชื่อมั่นศรัทธา ดำเนินงาน และเรียนรู้ด้วยกันการปฏิรูปการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจาก ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยเข้ามาพัฒนาผู้เรียนตลอดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การมองเห็น ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถนำเสนอความรู้ ความคิด และประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนทั้งที่บ้าน และที่ โรงเรียน สนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถเด่นให้ได้รับการพัฒนาสูงสุด และดูแล การพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุล สำหรับผลที่เกิดตามมาจากปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม จะได้นุคคนที่มีความเหมาะสม และสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง มีความสุข และสร้างสรรค์สังคมให้มีความก้าวหน้า

กัมภณท์ จุนโท (2543 : 36 – 37) กล่าวว่า การให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมและมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา (มาตรา 29 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) คือ เป็น เรื่องที่มีความสำคัญมาก จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนในสังคมได้ทราบและ เกิดความตระหนัก ความรับผิดชอบร่วมกัน เพราะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษา เพื่อปวงชน (Education for all) ดังนั้น ปวงชนจึงต้องร่วมกันจัดการศึกษา (All foreducation) เพื่อ พัฒนาสังคมด้วย

นอกจากนี้ บทบาทของพ่อแม่และบทบาทของชุมชนที่มีต่อ โรงเรียน ควรมีดังนี้ คือ

5.3.1 บทบาทของพ่อแม่

- 1) เป็นครูคนแรกของลูก
- 2) เป็นผู้ชี้โลกกว้างให้กับลูก
- 3) เป็นผู้สร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
- 4) เป็นครูตลอดเวลาและตลอดชีวิตของลูก
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา
- 6) ติดตามตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา

5.3.2 บทบาทของชุมชน

- 1) ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน
- 2) แหล่งความรู้ เช่น วัด ศาสนาสถาน พิพิธภัณฑ์ สถานประกอบการ แหล่ง

โบราณสถาน ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

3) ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานด้านการศึกษา

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในทุกรูปแบบ

กล่าวโดยสรุปคือ คนทุกคนในสังคมไทยจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อจะได้สามารถให้การศึกษาแก่คนทุกคนทั้งประเทศได้ โดยเฉพาะผู้ที่เป็น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ซึ่งมีโอกาสและมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับลูกหลานได้ ภายใต้อำนาจของ พระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ด้านการพัฒนา การจัดหลักสูตร การสอน การวางแผนการศึกษา หรือแม้แต่ด้านบุคลากร โดย ร่วมคิด ให้ข้อคิดเกี่ยวกับภารกิจที่สำคัญ และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือของเครือข่ายในเรื่องเกี่ยวกับผลกระทบต่อ นักเรียนหรือสถานศึกษา

6. แนวคิดการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักการในการจัดการศึกษา โดยต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติ ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของประเทศไทย และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหลักการที่สำคัญในการยึด และมีลักษณะ วิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ดังนี้

6.1 หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการที่สำคัญของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึด หลัก (ส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น. ม.ป.ป. : 117 - 118) ดังนี้

6.1.1 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไป อย่างต่อเนื่อง

6.1.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รัฐประกาศว่าเป็นการศึกษาตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43 ต้องทั่วถึงประชาชน มีคุณภาพ และไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ จะต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกาย พิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมี ความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

6.1.3 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6.1.4 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและ ส่งเสริมสิทธิและหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศ ชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อัน เป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการ ประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่อง

6.2 ลักษณะและวิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะจัดการศึกษาไว้ 2 ลักษณะ คือ

6.2.1 การจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเอง หรือขยาย หรือเปลี่ยนแปลงระดับและ ประเภทการศึกษา โดยให้สถานศึกษาในระดับและประเภทที่มีความพร้อม มีความเหมาะสม และมีความต้องการภายในท้องถิ่นอาจแยกได้เป็น 4 กรณี คือ

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อน จัดตั้ง สถานศึกษาเพื่อให้จัดการศึกษาในระดับและประเภทที่กำหนด
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้ว จัดตั้งสถานศึกษาขึ้น เพิ่มเติม โดยให้สถานศึกษาใหม่จัดการศึกษาในระดับและประเภทที่จัดอยู่แล้วในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้ว จัดตั้งสถานศึกษาขึ้น เพิ่มเติม โดยสถานศึกษาใหม่จัดการศึกษาในระดับและประเภทที่แตกต่างไปจากระดับ และ ประเภทที่จัดอยู่แล้วในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้จัดตั้งสถานศึกษาเพิ่มเติม แต่ขยาย หรือเปลี่ยนแปลงระดับหรือประเภทการศึกษาจากระดับและประเภทที่จัดอยู่เดิม

6.2.2 การถ่ายโอนการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการตามแผนปฏิบัติการ กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

6.3 หลักการที่ยึดถือในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น. ม.ป.ป. : 121-122) มีดังต่อไปนี้

6.3.1 หลักการที่ว่าด้วยการศึกษาที่ทั่วถึงและมีคุณภาพ

เพื่อให้การศึกษาซึ่งเป็นบริการสาธารณะ สำคัญที่รัฐต้องจัดให้ประชาชน เป็นการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 81 จึงบัญญัติให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และให้รัฐออกกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษา และยังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

โดยบทบัญญัตินี้ ประกอบกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับการศึกษาที่รัฐจัดการกำหนดเกณฑ์การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์ที่ว่าด้วยความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น การมีรายได้ที่เพียงพอในการจัดการศึกษาและการใช้จ่ายเพื่อการศึกษารูปแบบการศึกษา การมีแผนที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพในการจัดการศึกษา รูปแบบของการบริหารจัดการศึกษา หรือด้านความเหมาะสม เช่น การตั้งสถานศึกษาขึ้นในสถานที่ที่เหมาะสม การมีประสบการณ์ในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เป็นต้น

6.3.2 หลักการที่ว่าด้วยการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา หลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็คือการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาบริหารจัดการอย่างเบ็ดเสร็จด้วยตัวเอง จากหลักการนี้จึงนำไปสู่การเสนอให้ใช้ระบบคณะกรรมการในการบริหารจัดการ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณากระจายอำนาจให้สถานศึกษา

6.3.3 หลักการที่ว่าด้วยการพัฒนาวิชาชีพครู

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริมวิชาชีพครู และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ได้กำหนดหลักการสำคัญให้มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา โดยให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น

ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนค่าตอบแทนสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ

โดยหลักการนี้จึงต้องมีเกณฑ์ที่ว่าด้วยการปรับระบบการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานเดียวกันกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ

6.3.4 หลักการที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 การจัดการศึกษาให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น สามารถจัดการศึกษาได้เอง และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในสถานศึกษาของรัฐผ่านทางคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสภากาการศึกษา และมีส่วนในการช่วยระดมทุนและทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ด้วยหลักการนี้จึงต้องกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาคควรบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการ ทั้งยังควรกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

6.3.5 หลักการที่ว่าด้วยทางเลือกของประชาชนในการรับการศึกษา

หลักการนี้ยึดถือว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกสถานศึกษาที่เห็นว่าจะจัดการศึกษาที่ดีกว่าให้กับบุตรหลานของตน ประชาชนจึงควรมีส่วนให้ความเห็นว่างค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือไม่ กรณีนี้อาจถือได้ว่าเป็นความต้องการภายในท้องถิ่นตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 289 วรรคสอง กำหนดด้วย หากประชาชนเห็นว่าสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่มีอยู่สามารถจัดการศึกษาที่ดีให้กับบุตรหลานเพียงพอแล้ว ประชาชนยังเห็นว่างค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดการศึกษาอีกด้วยหรือไม่ และสามารถแปลผลต่อไปได้ว่าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งสถานศึกษาขึ้นมา ประชาชนจะส่งบุตรหลานไปเข้าเรียนหรือไม่

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551, หน้า 1-9)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ (Public Service) ให้แก่ประชาชน ด้านการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ โดยมีการกำหนดการจัดการศึกษาไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ดังนี้

1. กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ภารกิจการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นภาระกิจการจัดบริการสาธารณะที่รัฐจะต้องจัดให้แก่ประชาชน โดยกำหนดไว้ในหมวดสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ไว้ดังนี้

1.1 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกันบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับ ความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ (มาตรา 49)

1.2 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน (มาตรา 50)

1.3 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ (มาตรา 52) มีดังนี้

1.3.1 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

1.3.2 เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งนี้สิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

1.3.3 การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อสงวน และรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

1.3.4 เด็กและเยาวชนซึ่ง ไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิ ได้รับการเลี้ยงดูและศึกษาอบรมที่ เหมาะสมจากรัฐ

1.4 ในด้านหน้าที่ของชนชาวไทยบัญญัติแนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การ สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม บัญญัติไว้ใน ส่วนที่ 4 มาตราที่ 80 ไว้ดังนี้

1.4.1 รัฐคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้ การศึกษาปฐมวัยฯ มาตรา 80 (1)

1.4.2 พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกฯ (มาตรา 80 (3))

1.4.3 ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรศาสนา เอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐาน คุณภาพของการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 80 (4))

1.4.4 ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่างๆ และ เผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ มาตรา 80 (5)

1.5 ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้อิสระและหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ไว้ในหมวด 14 ไว้ดังนี้

1.5.1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลัก แห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 281)

1.5.2 การกำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็น และมี หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจน สอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบของ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญ

แห่งหลักการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้ ในการกำกับดูแลตามวรรคหนึ่ง ให้มีการกำหนดมาตรฐานกลางเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานโดยประชาชนเป็นหลัก (มาตรา 282)

1.5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการบริการสาธารณะ บริหารงานบุคคล การเงินการคลังและอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมให้เข้มแข็งในการบริหารงาน โดยอิสระ พัฒนาระบบการคลังให้จัดบริการสาธารณะให้ครบตามอำนาจหน้าที่ จัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์การเพื่อการจัดบริการสาธารณะให้คุ้มค่าและทั่วถึง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจเพื่อแบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มตามระดับความสามารถของท้องถิ่น (มาตรา 283)

1.5.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย (มาตรา 289)

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ออกบังคับใช้ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายประการ โดยเฉพาะได้กำหนด

อำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ทุกประเภท ดังนี้

2.1 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจ หน้าที่ในการ
เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (มาตรา 16) ดังนี้

2.1.1 การจัดทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2.1.2 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ

2.1.3 การจัดการศึกษา

2.1.4 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

2.1.5 การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดี

งามของท้องถิ่น

2.1.6 การส่งเสริมกีฬา

2.1.7 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

2.1.8 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

2.2 ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการ

จัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (มาตรา 17) ดังนี้

2.2.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประสานจัดทำแผนพัฒนา

จังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

2.2.2 การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ในการพัฒนาท้องถิ่น

2.2.3 การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.4 การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นอื่น

2.2.5 การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

2.2.6 การจัดการศึกษา

2.2.7 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

- 2.2.8 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 2.2.9 การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 2.2.10 การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
- 2.2.11 การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม
- 2.2.12 การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ

3. ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของคนไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ได้กำหนดหลักการ 6 ประการในการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของชาติไว้ในมาตรา 9 ไว้ดังนี้

3.1 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา (มาตรา 9) ได้แก่

3.1.1 มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

3.1.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.3 มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ทุกระดับและประเภทการศึกษา

3.1.4 มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.1.5 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการศึกษา

3.1.6 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น

3.2 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล

ครอบครัว องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถานสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(มาตรา 12)

3.3 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (มาตรา 15)

3.3.1 การศึกษาในระบบ (Formal Education) เป็นการศึกษาที่กำหนด จุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

3.3.2 การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม การจัดการศึกษานอกระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพให้แก่ราษฎร การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

3.3.3 การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือ แหล่งความรู้อื่น ๆ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดชุมชน จัดการสอนให้กับเด็กเร่ร่อนตามชุมชนเมืองใหญ่ การอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์คอมพิวเตอร์ท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

3.4 ระบบการศึกษา ได้กำหนดการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดสถานศึกษา (มาตรา 18) ดังต่อไปนี้

3.4.1 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

3.4.2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ เอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบัน พุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

3.4.3 ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาล สถาบันทางศาสนา สถานสงเคราะห์และสถาบันอื่นจัดขึ้น

3.5 แนวทางการจัดการศึกษากำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถานสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จัก

เลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ
ต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน (มาตรา 29)

3.6 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิและ
หน้าที่ ดังนี้

3.6.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับระดับหนึ่งหรือ
ทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น (มาตรา 41)

3.6.2 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการ
จัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริม และ
สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะ
การจัดสรรงบประมาณอุดหนุน การจัดการศึกษาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 42)

3.7 การลงทุนเพื่อการศึกษา มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้วย งบประมาณ
การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คลล ครอบครัว ชุมชน องค์กร
ชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และ
ต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา (มาตรา 58) โดยให้ดำเนินการดังนี้

3.7.1 ให้รัฐและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

3.7.2 ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ
สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัด
และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมี
ส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ให้รัฐและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการ
ระดมทรัพยากรดังกล่าวโดยสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี
ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

4. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติสภาตำบลและ
องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนด
อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

4.1 หน้าที่ทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ การพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)

4.2 หน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลกระทำในเขตตำบล ต้องกระทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 67) ดังนี้

4.2.1 ด้านการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

4.2.2 ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4.2.3 ด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4.2.4 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.2.5 ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4.2.6 ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4.2.7 ด้านการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

4.2.8 ด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

4.2.9 ด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

4.3 หน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 68) ดังต่อไปนี้

4.3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

4.3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

4.3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

4.3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

4.3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

4.3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

4.3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

4.3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

4.3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.3.10 ให้มีตลาด ทำเทียบเรือ และท่าข้าม

4.3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

4.3.12 การท่องเที่ยว

4.3.13 การผังเมือง

สรุป จากกฎหมายที่ศึกษาพบว่า กฎหมายต่างๆ ไม่ว่าจะกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติต่างๆ เชื้อต่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น โดย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความ เหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรม ของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี

(พ.ศ. 2545 – 2559)

(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, แนวนโยบายการจัด การศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545 – 2559), 2544 : 5-12)

นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี เน้นจัด การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียน และพัฒนารอบด้าน โดยมีวิสัยทัศน์และภารกิจ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่ สามารถบูรณาการ วิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

2. ภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่น

2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา เต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน

2.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและวางรากฐานชีวิตการเตรียมความพร้อมของเด็ก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม ให้ผู้เรียน ได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน รวมทั้งให้สามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจความถนัดของตนเองด้านวิชาการ วิชาชีพ ความสามารถในการประกอบการงานอาชีพ และทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้คุณธรรมและมีความสำนึกในความเป็นไทย

2.3 การจัดบริการให้ความรู้ด้านอาชีพ

เป็นการจัดบริการและหรือส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน รวมทั้งการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2.4 การจัดการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กและเยาวชน

เป็นการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กและเยาวชน แก่เด็กและเยาวชนประชาชนทั่วไปอย่างหลากหลาย

2.5 การดำเนินงานด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญา

ท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนอนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

3. วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

3.1 เพื่อให้เด็กปฐมวัย ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและเตรียมพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 เพื่อให้เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3.3 เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย สังคม ระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งเน้นวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.4 เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมการสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน

องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น

3.5 เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น ได้ออกกำลังกาย และฝึกฝนกีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม โดยมีความตระหนักในคุณค่าของการกีฬานันทนาการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เด็กเยาวชน ไปในแนวทางที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.6 เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้างและพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาดโอกาส ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการประกอบอาชีพ ให้มีงานทำไม่เป็นภาระแก่สังคม

3.7 เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย

4. นโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

4.1 เป้าหมาย

4.1.1 เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1.2 บุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

4.2 มาตรการ

4.2.1 จัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือ โรงเรียนหรือ ศูนย์การเรียนรู้

4.2.2 ดำเนินการและหรือส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร และบุคคลที่อยู่ใน

ความดูแลรับผิดชอบให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา จริยธรรมและสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตามที่ความต้องการและเหมาะสม

สรุป จากการศึกษาแนวนโยบายจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการ วิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – 2554)

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี มีลักษณะสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) ซึ่งเป็นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทย มีคุณธรรมนำความรู้โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน โดยมุ่งเน้นหลักการให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – 2554), 2551 : 3-8) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เล็งเห็นถึงการดำเนินที่เป็นไปในทิศทางในแนวทางเดียวกันและบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาท้องถิ่น จึงได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ.2545-2559) ไว้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

การจัดการศึกษาทุกระดับ ได้มาตรฐานแบบมีส่วนร่วมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทย สู่สังคมการเรียนรู้และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะ 3 ปี

3. พันธกิจ กำหนดเป็น 8 พันธกิจ ดังนี้

พันธกิจที่ 1 จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

พันธกิจที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาในการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.1 ด้านพื้นฐาน

จัดกิจกรรมการสอนอ่าน-เขียน สำหรับผู้ที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ การศึกษานอกระบบสายสามัญ ซึ่งเทียบเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย

5.2 ด้านทักษะอาชีพ

จัดกิจกรรมการฝึกอาชีพระยะสั้น การฝึกอาชีพระยะยาว การฝึกอาชีพแบบกลุ่มสนใจ การฝึกอาชีพในลักษณะต่าง ๆ

5.3 ด้านการให้ข่าวสารข้อมูลและความรู้ทั่วไปเพื่อการพัฒนา การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดย การเชิญวิทยากรจากภายในและภายนอกชุมชนมาให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น ด้านสุขภาพ ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง เป็นต้น

ลักษณะการให้บริการความรู้ เช่น ข่าวสาร ข้อมูลทั่วไป สังคม เศรษฐกิจ กีฬา ฯลฯ การดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ กฎหมาย การเมืองการปกครอง

6. กลุ่มเป้าหมาย

เป็นเด็กทั้งในระบบ โรงเรียน (วิทยาลัย มหาวิทยาลัย) เยาวชน รวมทั้ง ประชาชนและผู้ด้อยโอกาส ดังนี้

6.1 เด็กเล็ก (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)

6.2 อนุบาล ในระบบ โรงเรียน (อายุ 6 - 17 ปี , ป.1 - ม.ปลายเยาวชน (อายุ 18 - 24 ปี) ตามความสนใจ ศักยภาพ

6.3 ประชาชน จัดกิจกรรมตามเป้าหมาย พัฒนาทักษะอาชีพฯ

6.4 ผู้ด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กพิการ เด็กเร่ร่อน ฯลฯ) จัดกิจกรรมตามหลักสูตร

6.5 ทุกกลุ่มต้องมีแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ตชุมชน

7. การศึกษาตามอัธยาศัย

เป็นการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต และเรียนรู้จากประสบการณ์ การทำงาน ครอบครั้ว สื่อ แหล่ง ความรู้ต่างๆ ในชุมชน เป็นการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือ แหล่งความรู้อื่น ๆ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ที่อ่านหนังสือพิมพ์

- พันธกิจที่ 3 พัฒนาคุณธรรม นำความรู้ เต็มศักยภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- พันธกิจที่ 4 ปลูกฝังจิตสำนึกให้รักในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย
- พันธกิจที่ 5 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้
- พันธกิจที่ 6 รณรงค์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- พันธกิจที่ 7 ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง
- พันธกิจที่ 8 ส่งเสริมให้ครอบครัวอบอุ่น และชุมชนเข้มแข็ง

4. รูปแบบการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

4.1 การศึกษาในระบบ

เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ซึ่งมี 2 ระดับ คือ

4.1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี (ก่อนระดับอุดมศึกษา)

4.1.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

4.2 การศึกษานอกระบบ

เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ

4.2.1 เป็นการจัดศึกษาแก่ประชาชนทุกกลุ่มตามหลักสูตรที่ทางราชการกำหนดอย่างเหมาะสมยืดหยุ่นสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ทั้งสายสามัญ วิชาชีพ คุณภาพชีวิต คุณธรรม ที่มีมาตรฐานและนวัตกรรม

4.2.2 ห้องเรียน ขึ้นอยู่กับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

4.2.3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ

ประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดชุมชน จัดการสอนให้กับเด็กเร่ร่อนตามชุมชนเมืองใหญ่ การอนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์คอมพิวเตอร์ท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – 2554) สรุปว่า เป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการจัดการศึกษา ทุกระดับได้มาตรฐานแบบมีส่วนร่วมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทย ส่งเสริมการเรียนรู้และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

มาตรฐานการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในการ จัดการศึกษา ส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและผู้ด้อยโอกาส ตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือ เมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการ ของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพัฒนา อย่างเต็มตามศักยภาพและได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550 : 71-75)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการกำหนด มาตรฐานการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถ ดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนใน ท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และมี ความสุขที่ยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ เพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศและนานาชาติ จำแนกออกเป็นมาตรฐานการ ดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานด้านปัจจัยมี 7 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาวะผู้นำ และมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 2 นักบริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา มีคุณสมบัติตรง ตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีจำนวน เพียงพอ

มาตรฐานที่ 3 บุคลากรในหน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคุณวุฒิ มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ และมีจำนวนเพียงพอ

มาตรฐานที่ 4 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแผนพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 5 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแผนการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 6 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้างในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 7 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสถานที่และแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น

2. ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานมีดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาวะผู้นำ และมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

1.1 มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีภาวะผู้นำ

1.2 มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหาร จัดการ

1.3 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีมนุษยสัมพันธ์

มาตรฐานที่ 2 นักบริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา มีคุณสมบัติ ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีจำนวน เพียงพอมี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

2.1 มีจำนวนตามแผนอัตรากำหนด 3 ปี

2.2 มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ วิชาชีพ

2.3 มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

2.4 มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานการปฏิบัติตน

มาตรฐานที่ 3 บุคลากรในหน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น มีคุณวุฒิ มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ และมีจำนวนเพียงพอ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

3.1 มีจำนวนตามแผนอัตรากำหนด 3 ปี

3.2 มีคุณวุฒิ มีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง

3.3 มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นมนุษยสัมพันธ์

มาตรฐานที่ 4 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแผนพัฒนาการศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 4.1 มีข้อมูล ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 4.2 มีแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา
- 4.3 มีแผนพัฒนาศึกษา 3 ปี

มาตรฐานที่ 5 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแผนการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารจัดการ มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

- 5.1 มีแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี
- 5.2 มีแผนการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการใช้งบประมาณ

มาตรฐานที่ 6 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้างในการบริหารจัดการ มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

- 6.1 มีแผน การจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง
- 6.2 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างในการบริหารจัดการ ตามภารกิจ

มาตรฐานที่ 7 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสถานที่และแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นมี 5 ตัวบ่งชี้ คือ

- 7.1 มีสถานที่และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 7.2 มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 7.3 มีศูนย์เยาวชน

- 7.4 มีสนามกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย
- 7.5 มีศูนย์ หรือสถานที่ฝึกอาชีพ

2. มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานด้านกระบวนการมี 5 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 8 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินงานตามพันธกิจ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 9 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดการองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงาน และพัฒนาองค์กร อย่างเป็นระบบครบวงจร

มาตรฐานที่ 10 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารจัดการงบประมาณ

มาตรฐานที่ 11 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีระบบการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

มาตรฐานที่ 12 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารจัดการสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ อย่าง เป็นระบบ

2.1 ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานมีดังนี้

มาตรฐานที่ 8 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินงานตามพันธกิจ อย่างเป็นระบบมี 7 ตัวบ่งชี้ คือ

8.1 มีการดำเนินงานด้านศูนย์เด็กเล็ก

8.2 มีการดำเนินงานด้านปฐมวัย

8.3 มีการดำเนินงานด้านการศึกษาภาคบังคับ

8.4 มีการดำเนินงานด้านการศึกษาช่วงชั้นปีที่ 4 และอาชีวศึกษา

8.5 มีการดำเนินงานด้านการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

8.6 มีการดำเนินงานด้านส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ กิจกรรม เด็ก เยาวชนและ

ประชาชน

8.7 มีการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 9 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดการองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงาน และพัฒนาองค์กร อย่างเป็นระบบครบวงจร

มี 7 ตัวบ่งชี้ คือ

9.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตาม สถานการณ์

9.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบครอบคลุม และทันต่อการใช้งาน

9.3 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

9.4 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

9.5 มีการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ขององค์กร

9.6 มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

9.7 มีการสร้างขวัญ กำลังใจ และสัมพันธภาพที่ดีในองค์กร

มาตรฐานที่ 10 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารจัดการงบประมาณมี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 10.1 มีการดำเนินการตามแผนงบประมาณและวิธีการงบประมาณ
 10.2 มีการควบคุมตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ คุ่มค่า โปร่งใส
 และตรวจสอบได้
 10.3 มีการประเมิน สรุปรายงานผลการใช้งบประมาณ
 10.4 มีการนำเสนอผลการใช้งบประมาณในแต่ละปีไปปรับปรุง และพัฒนาอย่าง

ต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 11 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีระบบ
 การบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
 มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 11.1 มีการดำเนินการตามแผนจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง และใช้
 อย่างคุ้มค่า
 11.2 มีการจัดเก็บและบำรุงรักษาอย่างเป็นระบบ
 11.3 มีการประเมิน สรุปรายงานผลการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง
 11.4 มีการนำผลจากการรายงานผลการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้างใน
 แต่ละปีไปปรับปรุงและพัฒนา อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 12 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหาร
 จัดการสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ อย่าง เป็นระบบมี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 12.1 มีการจัดทำแผนการใช้สถานที่และแหล่งการเรียนรู้
 12.2 มีการดำเนินการตามแผนการใช้สถานที่และแหล่ง การเรียนรู้
 12.3 มีการประเมินผลการดำเนินการตามแผนการใช้สถานที่ และแหล่งการเรียนรู้
 12.4 มีการนำผลประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. มาตรฐานด้านผลผลิต

มาตรฐานด้านผลผลิตมี 3 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 13 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี
 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 14 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษา
 ได้อย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานที่ 15 หน่วยงานการศึกษาจัดกิจกรรมให้เด็ก เยาวชน ประชาชน เติบโต และดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สืบทอดศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานมีดังนี้

มาตรฐานที่ 13 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

13.1 มีบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

13.2 ผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม

มาตรฐานที่ 14 หน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

14.1 ผู้เรียนมีพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

14.2 เด็ก เยาวชน และประชาชนมีการพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานที่ 15 หน่วยงานการศึกษาจัดกิจกรรมให้เด็ก เยาวชน ประชาชน เติบโต และดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สืบทอดศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

15.1 เด็ก เยาวชน ประชาชน เติบโตและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

15.2 เด็ก เยาวชน ประชาชน สืบทอด ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. มาตรฐานด้านผลลัพธ์

มาตรฐานที่ 16 การบริหารมีประสิทธิภาพ และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการบริหารมี 2 ตัวบ่งชี้

16.1 การปฏิบัติงานของหน่วยงานการศึกษาเป็นไปตาม มาตรฐานหน่วยงานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบรรลุเป้าหมายของจุดมุ่งหมายเพื่อ การพัฒนา

16.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการบริหารของหน่วยงาน การศึกษา

สรุปมาตรฐานการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น โดยมีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและผู้ด้อยโอกาส ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพและได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547 : 1)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็แนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป จำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย :

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังนี้

2.1 ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น

2.3 ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผล รวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น เป็นต้น

มาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายฯ และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด เป็นต้น โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานให้การศึกษาและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการตามความเหมาะสม และตามความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

1. ด้านคุณสมบัติ

1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง/ส่วนการศึกษา ควรมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

1.1.1 มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษา และพัฒนาการเด็กเล็ก

1.1.2 มีนโยบายแผนและงบประมาณเพื่อการดำเนินงานที่ชัดเจน ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพ

1.2 บุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ควรมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และควรมียุทธศาสตร์ ดังนี้

1) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไป สาขาวิชาเอกอนุบาลหรือปฐมวัย หรือปริญญาอื่นที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นรับรอง และมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

2) มียุทธศาสตร์ทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

3) มีความรู้เรื่องโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี

4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

5) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก

6) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่

ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

7) แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่ใช่ผู้ติดสารเสพติด

1.2.2 ผู้ดูแลเด็ก มีวุฒิการศึกษาตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น กำหนด โดยมีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานทั่วไป หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และควรมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด
- 2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- 3) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก
- 4) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 5) แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่เป็นผู้ติดสารเสพติด
- 6) มีระดับวุฒิภาวะ และบุคลิกลักษณะเหมาะสม ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีความตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรัก ความอ่อนโยน เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็กเล็กอย่างเหมาะสม
- 7) เป็นบุคคลที่มีความรักเด็ก มีอุปนิสัยสุขุม เยือกเย็น และมีความขยันอดทน
- 8) มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.2.3 ผู้ประกอบอาหาร มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็ก ยกเว้น วุฒิการศึกษา ควรจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ และควรเป็นผู้มีความรู้เรื่องโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี

1.2.4 ผู้ทำความสะอาด มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็ก ยกเว้น วุฒิการศึกษา ควรจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ

2. ด้านบทบาทหน้าที่

2.1 ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1.1 สำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก

2.1.2 กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความพร้อม
ด้านทรัพยากรบุคคล สถานที่ และฐานะการคลังของแต่ละท้องถิ่น

2.1.3 จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการจัดตั้ง และสนับสนุน
การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งจัดทำบัญชีขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

2.1.4 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1.5 จัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1.6 กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

2.1.7 ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ
และถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและ
การดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้อย่าง
ถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

2.3 ผู้ดูแลเด็ก ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.3.1 ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็กเพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโตมี
พัฒนาการทุกด้านตามวัย

2.3.2 ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ
ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยให้โอกาสเด็ก
เรียนรู้จากสิ่งของ และผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การ
เคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้
พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูด และกิริยาท่าทางที่นุ่มนวล
อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก

2.3.3 สังเกต และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการต่าง ๆ ของ
เด็ก เพื่อจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติ และผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การ
ค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขได้ทันที่

2.3.4 จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาด มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

2.3.5 ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

2.3.6 มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ และอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนี้

1) การพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการ และทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาหาความรู้ การเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และเทคโนโลยีโดยอาศัยสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการจัดตั้งชมรมเครือข่ายสำหรับผู้ดูแลเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ดูแลเด็ก

2) การพัฒนาด้านบุคลิกภาพ เช่น การพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและจริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาตนเอง การรู้จักตนเองและผู้อื่น การสื่อสารและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

2.3.7 รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน) กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏ) กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต) กระทรวงวัฒนธรรม (กรมการศาสนา) กระทรวงกลาโหม (กองทัพอากาศ) เป็นต้น

2) องค์กรเอกชน สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ เช่น สมาคม วาย ดับเบิลยู ซี เอ มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวง นราธิวาสราชนครินทร์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มูลนิธิช่วยเหลือเด็กยากจน ซี ซี เอฟ ใน ประเทศไทย สภากงักการพัฒนาคเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (สอศย.) องค์การยูนิเซฟ (CFE) เซฟเดอะคิดเดรน ยู เอส เอ (Safe the Children USA) สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิควงประทีป เป็นต้น

3) แหล่งข้อมูลความรู้ในชุมชน เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กในนิคมต่าง ๆ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน ศูนย์สื่อประจำหมู่บ้านของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์สงเคราะห์เด็กปฐมวัย ข้าราชการครู หรือข้าราชการอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ หรือที่เกษียณอายุแล้ว เป็นต้น

2.4 ผู้ประกอบอาหาร ควรมีบทบาทหน้าที่ในการประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกหลักอนามัย และโภชนาการสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งการแต่งกายสะอาด ระเบียบร้อย การจัดสถานที่เตรียมและปรุงอาหาร และเครื่องครัวสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการจัดการขยะถูกสุขลักษณะ

2.5 ผู้ทำความสะอาด ควรมีบทบาทหน้าที่ในการทำความสะอาด ดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งภายใน และภายนอกอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้ง โดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง

3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีนายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหาร

สติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

4.2 เป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

4.3 วัตถุประสงค์

4.3.1 เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ

4.3.2 เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

4.3.3 เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็ก ได้อย่างถูกต้องวิธี

4.3.4 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันวางแผน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

4.3.5 เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

4.3.6 เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

4.4 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีสถานที่ อาคารและดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.4.1 สำรวจความต้องการของชุมชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชนในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ความต้องการให้จัดตั้งศูนย์

ส่วนคำบหมอบหมาย เป็นประธาน ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดที่รับถ่ายโอน จากกรมการศาสนาให้เจ้าอาวาส/อิหม่าม หรือผู้ที่เจ้าอาวาส/อิหม่าม มอบหมายเป็นประธาน

3.3 การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐานทั่วไป หรือหลักเกณฑ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

3.4 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ประเมินหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ในด้านความรู้ ความสามารถให้ขึ้นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนด และเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบการพิจารณาจ้างหรือสรรหาต่อไป

4 ด้านการบริหารจัดการ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับ แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัย หรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

4.1 นโยบาย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3-5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและ

2) ความต้องการในการส่งเด็กเล็กเข้าเรียน ควรมีเด็กที่รับบริการอายุ 3 - 5 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คน ขึ้นไป

3) ความต้องการให้ศูนย์จัดบริการ ฯลฯ

4.4.2 รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ภาพที่ 3 รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547 :10)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาหรือพนักงานจ้างที่มีคุณสมบัติ เพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้าศูนย์และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีหัวหน้าศูนย์ฯ รับผิดชอบการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.4.3 จัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และขุดติขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำญัตติเพื่อขอรับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นต่อไป

4.4.4 จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเสนอขอรับงบประมาณในการดำเนินการจากผู้มีอำนาจอนุมัติ

4.4.5 จัดทำระเบียบ/ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.4.6 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกาศให้สาธารณชนทราบ

4.4.7 การยุบ/เลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เมื่อจำนวนเด็กเล็กที่รับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียน หรือกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปเป็นแห่งเดียวกัน ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้พิจารณาเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พิจารณายุบเลิกหรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศยุบเลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ให้รายงานจังหวัดเพื่อรายงานต่อให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

4.5 แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงานสายการบังคับบัญชาและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปี เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้การดูแลและพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน ควรพิจารณาจัดแบ่งงานที่จะต้องปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์ฯ ให้ครอบคลุมลักษณะงาน ต่อไปนี้

4.5.1 งานบุคลากรและการบริหารจัดการ

4.5.2 งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

4.5.3 งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

4.5.4 งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

4.5.5 งานธุรการ การเงิน และพัสดุ

ทั้งนี้ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบงานดังกล่าว โดยแบ่งและมอบหมายงานตามความถนัด ความสามารถ และลักษณะของงานที่ต้องดำเนินการทั้ง 5 งาน อย่างไรก็ตาม ในการจัดแบ่งงานดังกล่าวควรคำนึงถึงความพร้อม และศักยภาพของแต่ละศูนย์ฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กรวมลักษณะงานวิชาการ งานกิจกรรมตามหลักสูตรและงานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เป็นงานกลุ่มเดียวกัน และ/หรือรวมลักษณะงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กับงานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นกลุ่มงานเดียวกัน เป็นต้น การบริหารงานทั้ง 5 งาน ให้มีคุณภาพ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. งานบุคลากรและการบริหารจัดการ

มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1.1 สรรหา หรือจัดจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น หัวหน้าศูนย์ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ผู้ทำความสะอาด โดยใช้หลักเกณฑ์การสรรหา การจ้างและต่อสัญญาจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด ยกเว้นกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด การจ้างและต่อสัญญาจ้าง ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์วัด/มัสยิด มีส่วนร่วมในการพิจารณาสรรหาเพื่อแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดจ้าง

1.2 กำหนดจำนวนอัตรากำลังบุคลากร และเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1.2.1 ผู้ดูแลเด็ก จำนวนกำหนดเป็นสัดส่วนต่อเด็กเล็ก 1 : 20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป ให้เพิ่มผู้ดูแลเด็กอีก 1 คน

1.2.2 ผู้ประกอบอาหารกำหนดจำนวนได้ตามความจำเป็น เหมาะสมตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.3 ผู้ทำความสะอาดกำหนดจำนวนได้ตามขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ศูนย์ฯ ขนาดเล็ก (จำนวนเด็กไม่เกิน 200 คน) มีอัตราไม่เกิน 2 คน ศูนย์ฯ ขนาดใหญ่ (จำนวนเด็กตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป) มีอัตราไม่เกิน 4 คน ตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สิทธิหรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่มิถุนายนบัญญัติไว้ ดังนี้

1.3.1 ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาภาคบังคับ และมีมัธยมศึกษาปีที่ 6 กำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 4,880 บาท หากมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้ว 5 ปีและมีหนังสือรับรอง กำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 5,530 บาท

1.3.2 ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือผู้ที่มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) กำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 5,530 บาท

1.3.3 ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไป สาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือปฐมวัย หรือปริญญาอื่นที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นรับรองกำหนดอัตราเดือนละไม่น้อยกว่า 7,630 บาท

1.3.4 สิทธิหรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับ

1.4 กำหนดการจัดชั้นเรียนห้องละไม่เกิน 20 คน หากมีเศษเกิน 10 คน ให้จัดเพิ่มได้อีก 1 ห้อง

1.4.1 จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่มิถุนายนบัญญัติ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร

1.4.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4.3 จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ และทะเบียนประวัติบุคลากร

1.4.4 นิเทศ อบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

1.4.5 บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านอื่น ๆ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดไว้

2. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดไว้

3. งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรกำหนดไว้

4. งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

5. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

5.1 งานพัสดุ เป็นการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาทะเบียนพัสดุ รวมทั้งเสนอความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

5.2 งานธุรการ และสารบรรณ ได้แก่ การจัดทำข้อมูลสถิติ จัดทำทะเบียนหนังสือรับ - ส่ง การควบคุมและจัดเก็บเอกสาร การจัดทำประกาศและคำสั่ง การจัดทำทะเบียนนักเรียน การรับสมัครนักเรียน

5.3 งานการเงิน ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การทำบัญชีการเงิน การเบิกจ่ายเงิน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะถือปฏิบัติเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายตามระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ให้สำนัก / กองการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบ และมาตรฐานที่กำหนด

สำหรับการจัดเก็บและใช้จ่ายจากผู้ปกครองให้อनु โลมใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. กรณีเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดในมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดรวมทั้งระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

1. ด้านอาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง

สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะอุบัติเหตุต่าง ๆ ตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสมและความสูงของตัวห้อง ไม่ควรมีน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

1.3 ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่าง

ทางเข้า - ออกจากตัวอาคาร ต้องมีความเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใด ๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า - ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้นควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

1.4 ประตู - หน้าต่าง

ประตู - หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่างควรอยู่ที่ประมาณ 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้น ให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้บริเวณประตู - หน้าต่าง ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

1.5 พื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะหรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

1.5.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง ไม่มีสิ่งยวบยวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป
- 2) อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาด โดยนำไปปิดฝุ่น ตากแดด อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

1.5.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก ควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้รวมกลุ่มและแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ การเล่นสร้างสรรค์ หรือการอ่านหนังสือ เล่นต่อแ่งไม้ที่ต้องการมุมเงียบ และมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่โล่งหรือเปียก ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก โดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และมีอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

1.5.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะดวกอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

1.5.4 บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

1.5.5 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้างและเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะดวก และความปลอดภัยเป็นหลัก

1.5.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟันในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้อง มีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก และพื้นไม่ลื่น

1.5.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็กโดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรถูกไกลจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้ว ให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับเด็ก

1.5.8 ห้องอเนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร หรือการนอน กำกับถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

1.5.9 บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพออุกสุขลักษณะและมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

1.5.10 บันได ควรมีความกว้างแต่ละช่วง ไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ลูกตั้งของบันได สูงไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20.00 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นมีราวและลูกกรงไม่น้อยกว่า 90.00 เซนติเมตร มีราวเตี้ย เหมาะสำหรับเด็กได้เกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17.00 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ภายในอาคาร

2.1.1 แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือ ได้อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2 - 3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

2.1.2 เสียง

เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกินไป (ระหว่าง 60 - 80 เดซิเบล) อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

2.1.3 การถ่ายเทอากาศ

ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

2.1.4 สภาพพื้นที่ภายในอาคาร

ต้องไม่ลื่น และไม่ชื้นและ ควรเป็นพื้นไม้ หรือปูด้วยวัสดุที่มีความ
ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

2.2 ภายนอกอาคาร

2.2.1 รั้ว

ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วนเพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมี
ทางเข้า - ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.2.2 สภาพแวดล้อมและมลภาวะ

ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจาก
แหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ
การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นที่แห่งเพาะหรือแพร่
เชื้อโรค โดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง

ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวน
เด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณี
ที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะหรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ก็ควรปรับใช้ใน
บริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กใน
สถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็ก
ปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

2.2.4 ระเบียง

ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตาม
ระเบียง ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า
70.00 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งาน
ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

3. ด้านความปลอดภัย

3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

3.1.1 ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟ

ภายในบริเวณอาคาร

3.1.2 ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

3.1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

3.1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่ายหรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหลี่ยมคม

3.1.5 จัดให้มีตู้เก็บยาและเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

3.1.6 ใช้วัสดุกันลื่นในบริเวณห้องน้ำ - ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมีหรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

3.1.7 ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

3.1.8 มีระบบการล็อกประตูในการเข้า - ออก นอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่เปิด - ปิดได้ ควรมียุติสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด - ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้

3.1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรคและมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย

3.1.10 มีตู้หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

3.1.11 เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง

3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

3.2.2 มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติเหตุ และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

3.2.3 มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงที กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย

3.2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้

มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

การศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเพื่อการพัฒนาและการให้การศึกษาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมี จุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- 1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 1.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
- 1.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 1.10 มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 1.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2. คุณลักษณะตามวัย

เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ซึ่งคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- 2.2.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว ได้เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

2.1.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้น - ลงบันไดสลับเท้าได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระดาษกระดาษไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น

2.1.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ขึ้น - ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ไข้ก้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

2.2.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

2.2.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

2.2.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

2.3 พัฒนาการด้านสังคม

2.3.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบกลุ่มนาน (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ รู้จักรอคอย เป็นต้น

2.3.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้ เป็นต้น

2.3.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

2.4.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่าง ๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ เป็นต้น

2.4.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อ และนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นรู้จักใช้คำถาม “ทำไม” เป็นต้น

2.4.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ - สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ - เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

3. การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้จักชะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

3.1 หลักการจัดประสบการณ์

3.1.1 จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

3.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

3.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

3.2.1 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.2.2 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

3.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

3.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

3.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

3.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

3.2.9 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

3.2.10 จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

4. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

4.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

4.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

4.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

4.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่น กลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

4.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

4.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน มีความครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

4.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

4.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

4.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อแบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือ

4.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

4.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียนลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา

4.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องใช้สำเนียงภาษาที่ชัดเจนถูกต้อง และไพเราะ ไม่หยาบคาย เพราะจะทำให้เด็กเรียนรู้และ

จดจำและนำไปสื่อสาร ในรูปแบบที่คิด ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษา ให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

4.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

5. โภชนาการสำหรับเด็ก

เพื่อให้เด็กได้รับอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก เพื่อพัฒนาความพร้อมในการจัดประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กเล็ก ทั้งนี้การที่ให้เด็กได้รับประทานอาหารครบ 5 หมู่ นั้น เป็นสิ่งที่จำเป็น หากขาดสารอาหารหมู่ใดหมู่หนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อร่างกายหลายอย่าง เช่น ขาดการรับประทานอาหารประเภทโปรตีน ก็จะทำให้การเจริญเติบโตด้านกล้ามเนื้อของเด็กเล็กเจริญเติบโตได้ช้ากว่าปกติ ดังนั้น เราควรส่งเสริมให้เด็กได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่ ได้แก่

1. อาหารหมู่ที่ 1 เนื้อสัตว์ ได้แก่ เนื้อสัตว์ต่าง ๆ เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ กุ้ง ปลา เครื่องใน เช่น ตับ ปอด หัวใจ ไข่ต่าง ๆ ถั่วเมล็ดแห้งต่าง ๆ เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และอาหารที่ทำจากถั่ว นม และผลิตภัณฑ์จากนม

ประโยชน์ ช่วยเสริมสร้างและซ่อมแซมร่างกายส่วนที่สึกหรอ เครื่องในช่วยสร้างและบำรุงโลหิต นมช่วยสร้างกระดูกและฟัน เนื้อสัตว์ประเภทอาหารทะเลช่วยป้องกันโรคคอพอก เด็กวัยเจริญเติบโตต้องการอาหารหมู่นี้มาก

2. อาหารหมู่ที่ 2 ข้าว แป้ง ได้แก่ ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว แป้งข้าวเจ้า แป้งมันสำปะหลัง และอาหารที่ทำจากแป้ง เช่น ก๋วยเตี๋ยว ขนมปัง เผือกมันต่างๆ

ประโยชน์ ให้กำลังงานและความอบอุ่นแก่ร่างกาย ทำให้มีแรงเคลื่อนไหวทำงานได้

3. อาหารหมู่ที่ 3 ผักใบเขียว ใบเหลือง ได้แก่ ผักใบเขียวเหลืองและผักเป็นหัวต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง คะน้า ตำลึง ฟักทอง กระหล่ำปลี มะเขือต่างๆ

ประโยชน์ บำรุงสุขภาพของผิวหนัง นัยน์ตา เหงือกและฟัน สร้างและบำรุงโลหิต และมีเส้นใยเป็นกากช่วยให้การขับถ่ายสะดวก

4. อาหารหมู่ที่ 4 ผลไม้ต่าง ๆ ได้แก่ ผลไม้สดต่าง ๆ เช่นมะละกอ กั้วย ส้ม มะม่วง ฝรั่ง สับปะรด

ประโยชน์ ช่วยบำรุงสุขภาพ และป้องกันโรคต่าง ๆ ช่วยให้ร่างกายสดชื่น บำรุงสุขภาพของผิวหนัง นัยน์ตา เหงือก และฟัน

5. อาหารหมู่ที่ 5 ไขมันจากสัตว์และพืช ได้แก่ ไขมันจากสัตว์ เช่น มันหมู มันไก่ ไขมันจากพืช เช่น น้ำมันถั่ว น้ำมันงา กะทิ

ประโยชน์ อาหารหมู่นี้ให้พลังงานสูงและให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ทำให้มีกำลังเคลื่อนไหวทำงานได้ เป็นตัวช่วยละลายวิตามินหลายชนิดเพื่อการดูดซึมและนำไปใช้

ประโยชน์

หมายเหตุ เด็กปฐมวัยควรได้ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอทุก 45 นาที เพื่อให้สมองสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

แนวทางการดำเนินงานด้านมาตรฐานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้นำให้เห็นประโยชน์และความจำเป็น ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์ฯ และชุมชน

3. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้ โดยการประชาสัมพันธ์ อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

4. มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่าง ๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

5. จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่าง ๆ ของหน่วยงาน ดังนี้

5.1 การสมทบหรือการอุดหนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล

5.3 การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กร

ภาครัฐอื่น

5.4 การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์กรการกุศล มูลนิธิ หรือมีผู้

อุทิศให้

6. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กค้นแบบ ในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 - 2554) มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี และแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545 - 2559) และมีลักษณะสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ซึ่งเป็นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยมีนโยบาย การกำหนดควัสัยทัศน์ และกำหนดพันธกิจที่เหมาะสมต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

1.นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ

- 1.1 ยกกระดับคุณภาพชีวิตและการศึกษาของประชาชน
- 1.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ๆ ด้าน
- 1.3 ส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ให้แก่ประชาชน
- 1.4 ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการและสืบสานศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน
- 1.5 ลดภาระการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค เพื่อการเกษตร
- 1.6 ส่งเสริม พัฒนา ฟันฟู อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.7 การส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและตามหลัก

ธรรมาภิบาล

โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 9 เรื่อง ดังนี้

- 1.7.1 การขจัดความยากจน
- 1.7.2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ
- 1.7.3 การปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้
- 1.7.4 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.7.5 การต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- 1.7.6 การพัฒนากฎหมายและส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- 1.7.7 การส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม
- 1.7.9 การรักษาความมั่นคงของรัฐ
- 1.7.9 การรองรับการเปลี่ยนแปลงและพลวัตโลก

2. วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ

เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของแต่ละท้องถิ่น

3. พันธกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ ด้านการจัดการศึกษา มี 2 พันธกิจ ดังนี้

เนื่องจากการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ มีขอบเขตภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและภารกิจด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ในช่วงเวลา 3 ปี ข้างหน้าต่อไปนี้จึงได้บูรณาการและกำหนดพันธกิจการดำเนินการ

(แผนพัฒนาการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – 2554), 2551, 2 - 4)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ (Public Service) ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับประชาชนในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ การส่งเสริมการบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาเป็นการกิจสำคัญประการหนึ่งที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ โดยมีการกำหนดภารกิจจัดการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายต่าง ๆ

ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ

เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ มีความพร้อมในการพัฒนาการศึกษาของประชาชนในชุมชน ส่วนการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ ในฐานะเป็นส่วนที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและสวัสดิการ-สังคม ให้กับประชาชน จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และภารกิจด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฉะนั้น จึงมีการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา ให้ถูกต้องตามหลักและขั้นตอน ดังนี้

การวางแผนยุทธศาสตร์ หรือ การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กร โดยกำหนดสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการบรรลุ และกำหนดแนวทางในการบรรลุสภาพการณ์ที่กำหนดบนพื้นฐานข้อมูลที่รอบด้านอย่างเป็นระบบ

การกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการให้เกิด จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่รอบด้าน คือ จะต้องคำนึงถึงทั้งสภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิด ศักยภาพหรือขีดความสามารถขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

เพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาร้างต้นตามกลุ่มเป้าหมาย โดยให้สอดคล้องกับนโยบาย
และภารกิจการจัดการศึกษา รวม 4 ด้าน

3.1 พันธกิจที่ 1 ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมแก่เด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีการ
พัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัยเต็มตามศักยภาพ และ
มาตรฐานการศึกษา และพร้อมเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไป ซึ่งมีลักษณะพันธกิจ ดังนี้

บริการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม

สติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัยและเต็มศักยภาพ

กำกับคุณภาพการจัดการศึกษาศูนย์เด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ดำเนินการหรือส่งเสริมสนับสนุนบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน

องค์กรวิชาชีพและสถาบันอื่นทางสังคม ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูให้
การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบให้ได้รับการพัฒนาทุกด้าน

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ จัด
การศึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 5 แห่ง เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชน
จำนวน 1 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดตั้งเอง จำนวน 4 แห่ง ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ป่าสัก ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่

จังหวัดหนองคาย นักเรียนจำนวน 36 คน ผู้ดูแลเด็กจำนวน 2 คน

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บ้านหม้อ (โรงเรียนชุมชนบ้านหม้อ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 7

ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย นักเรียนจำนวน 21 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน
2 คน

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บ้านหม้อ (โรงเรียนบ้านหม้อเหนือ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 8

ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย นักเรียนจำนวน 26 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน
2 คน

4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บ้านหม้อ (โรงเรียนชุมชนบ้านหม้อ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 6

ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย นักเรียนจำนวน 10 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน
1 คน

5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บ้านหม้อ (โรงเรียนบ้านท่ากฐิน) ตั้งอยู่หมู่ที่ 4

ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

3.2 พันธกิจที่ 2 ด้านการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ให้ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก้าวทันเทคโนโลยีมีเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งมีลักษณะพันธกิจ ดังนี้

3.2.1 ประสานงานการจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

3.2.2 ส่งเสริมการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน/หมู่บ้าน

3.2.3 ส่งเสริมการจัดห้องสมุด ที่อ่านหนังสือพิมพ์หรือศูนย์เผยแพร่ข้อมูล

ข่าวสารในชุมชน/หมู่บ้าน

3.2.4 การจัดกิจกรรมกลุ่มสนใจเพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว

3.2.5 ส่งเสริมความเป็นเลิศให้แก่เยาวชน และประชาชนที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ

3.2.6 ส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชนที่ด้อยโอกาส

3.3 พันธกิจที่ 3 ด้านส่งเสริมการศึกษา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชนและประชาชน

ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชนและประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ซึ่งลักษณะพันธกิจ ดังนี้

3.3.1 จัดสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมด้านกีฬา/ นันทนาการสำหรับเด็ก / เยาวชน และประชาชน

3.3.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเล่นกีฬา นันทนาการอย่างครบวงจร

3.3.3 จัดตั้งกลุ่ม ชมรม ตามความสนใจ

3.3.4 จัดส่งเสริมความเป็นเลิศให้แก่เยาวชนและประชาชนที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ

ด้านต่าง ๆ

3.4 พันธกิจที่ 4 ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมสนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น เกิดความสามัคคีกันที่อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน ซึ่งมีลักษณะพันธกิจ ดังนี้

3.4.1 จัดกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

3.4.2 ส่งเสริมการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนา

3.4.3 จัดงานกิจกรรมประเพณีและหรือส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลาย

3.4.5 จัดระบบสารสนเทศด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีท้องถิ่น

และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุปการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามพันธกิจ 4 ด้าน คือ หนึ่งด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สองด้านการศึกษาอนุบาลและตามอัธยาศัย สามด้านส่งเสริมการศึกษา นันทนาการ กิจกรรมเด็กเยาวชนและประชาชน และสี่ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะยังไม่ได้รับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งไม่มีงบประมาณในการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาปฐมวัย ภาคบังคับ ช่วงชั้นปีที่ 4 และอาชีวศึกษา จึงเป็นเหตุให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อจัดการศึกษา 4 พันธกิจ

สภาพทั่วไปเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัด

หนองคาย

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของตำบลตามกฎหมายกำหนดไว้ (โกวิทย์ พวงงามและปรีดี โชติช่วง, 2543 : 9)

สำหรับเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะกล่าวถึงในบทนี้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ บทบาทหน้าที่ และข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ

1. ความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 โดยการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่มีรวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีหนึ่งแสนห้าหมื่น

บาท โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้โอนบรรดางบประมาณทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้และเจ้าหนี้ที่ของสภาตำบลไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสภาตำบลตามประกาศจัดตั้งในครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 จำนวน 617 แห่ง และปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 6,745 แห่ง (โกวิท พงงาม, 2543 : 171)

2. ความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นตามแนวนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น (โกวิท พงงามและปรีดี โชติช่วง, 2543 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้

2.1 เป็นองค์กรในการบริหารจัดการพัฒนาตำบลให้เป็นไปตามนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการบริหารกิจการของตำบลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.2 เป็นหน่วยปฏิบัติและประสานงานทรัพยากรระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับท้องถิ่นอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยราชการและหน่วยเอกชนอื่น ๆ

2.3 เพื่อเป็นเวทีประชาธิปไตยของประชาชนในการเลือกสมาชิกท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการงบประมาณ รายได้ ทรัพย์สินและการระดมทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น

2.4 เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีความสามารถทำงานรับใช้ท้องถิ่นอย่างเต็มกำลัง และก่อให้เกิดการจ้างงานขึ้นในท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงาน และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.5 เป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นและตรวจสอบการทำงานและการใช้สิทธิถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใสตามบทบาทหน้าที่ในการเลือกตั้ง กำกับควบคุม ตรวจสอบ และถอดถอนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใส

3. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการนำเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย หมายความว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

3.1 โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใด มี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน

3.2 โครงสร้างฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยประธานกรรมการบริหาร 1 คน และ กรรมการบริหาร 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอ แต่งตั้งและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

4. หน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้

4.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลในการบริหารกิจกรรมขององค์การบริหาร ส่วนตำบล

4.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณ รายจ่ายประจำปีและร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

4.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและ แผนพัฒนาตำบล

4.4 เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุมคณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้

4.4.1 บริหารงานกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามข้อ บังคับและแผนพัฒนาตำบล

4.4.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.4.3 รายงานผลปฏิบัติงานและการใช้เงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

4.4.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย เข้าร่วมประชุมสภา องค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุม ฟังประชุมสามัญและวิสามัญ

สรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายบริหารหรือคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยฝ่ายบริหารจะทำ หน้าที่บริหารงานตำบลจัดทำแผนพัฒนา ฝ่ายสภาเป็นฝ่ายควบคุมตรวจสอบและออกกฎ เช่นเดียวกับการบริหารประเทศ คือมีฝ่ายรัฐบาลบริหารประเทศและรัฐสภาที่ทำหน้าที่ควบคุม

ตรวจสอบ แต่ทั้งนี้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้จำกัดแต่หน้าที่ของฝ่าย
สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น ยังมีหน้าที่ที่
องค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาตำบลอีกประการหนึ่ง ดังจะกล่าวถึง
รายละเอียดในเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

5. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรม ตามมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน
ตำบล พ.ศ. 2537 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542) ยังมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะตาม
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.
2542 ซึ่งสามารถแบ่งตามประเภทได้ดังนี้

5.1 อำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

5.1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

5.1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง

กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

5.1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

5.1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5.1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.1.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

5.1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม

ของท้องถิ่น

5.1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ

หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

5.2 อำนาจหน้าที่ที่อาจจัดทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

5.2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

5.2.2 ให้มีน้ำและบำรุงการ ไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น

5.2.3 ให้มีและรักษาทางระบายน้ำ

5.2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และ

สวนสาธารณะ

- 5.2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 5.2.6 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 5.2.7 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมในครอบครัว
- 5.2.8 การคุ้มครองดูแล และรักษาทรัพย์สิน อันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 5.2.9 หาประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 5.2.10 การผังเมือง

5.3 อำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น
ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นมีดังนี้

- 5.3.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตน
- 5.3.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 5.3.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
- 5.3.4 การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- 5.3.5 การสาธารณสุขูปการ
- 5.3.6 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 5.3.7 การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน
- 5.3.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 5.3.9 การจัดการศึกษา
- 5.3.10 การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชราและ

ผู้ค้อยโอกาส

- 5.3.11 การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ธรรมอันดีของท้องถิ่น

- 5.3.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 5.3.13 การจัดให้มีการบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 5.3.14 การส่งเสริมกีฬา
- 5.3.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 5.3.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 5.3.17 การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 5.3.18 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

3.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

5.3.20 การจัดให้มีและควบคุม สุสาน และฌาปนสถาน

5.3.21 การควบคุมการสัตว์เลี้ยง

5.3.22 การจัดให้มีการควบคุมการฆ่าสัตว์

5.3.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย

โรงมหรสพ และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ

5.3.24 การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดิน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.3.25 การผังเมือง

5.3.26 การขนส่ง การวิศวกรรมจราจร

5.3.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ

5.3.28 การควบคุมอาคาร

5.3.29 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน

และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

6. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ

6.1 สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ

6.1.1 ที่ตั้ง ตำบลบ้านหม้อ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับแม่น้ำโขง ตรงข้ามสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดกับตำบลหนองปลาปาก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลพานพร้าว อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

6.1.2 เนื้อที่ ตำบลบ้านหม้อมีเนื้อที่ประมาณ 53.4 ตารางกิโลเมตร

6.1.3 ภูมิประเทศ สภาพโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบ และพื้นที่ราบสูงบางส่วน

พื้นที่ป่าไม้ไม่สมบูรณ์ พื้นที่เหมาะสำหรับการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

6.1.4 จำนวนหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทะเบียนราษฎร (ณ เดือน กรกฎาคม 2551)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		รวม
			(ชาย)	(หญิง)	
1	บ้านหม้อ	125	243	230	473
2	บ้านหม้อ	140	301	311	612
3	บ้านป่าสัก	124	283	290	573
4	บ้านท่ากฐิน	158	322	324	646
5	บ้านทุ่งสว่าง	106	226	333	459
6	บ้านยางคำ	125	233	322	465
7	บ้านหม้อ	122	242	279	519
8	บ้านหม้อ	129	390	374	764
รวม		1,091	2,240	2,271	4,511

6.1.5 ประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,511 คน

ประชากรชาย 2,240 คน

ประชากรหญิง 2,271 คน

มีความหนาแน่นเฉลี่ย 81.68 คน / ตารางกิโลเมตร

6.2 สภาพทางสังคม

6.2.1 การศึกษา

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4	แห่ง
2) โรงเรียนประถมศึกษา	5	แห่ง
3) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	8	แห่ง
4) ศูนย์อินเทอร์เน็ตตำบล	1	แห่ง
5) ศูนย์ข้อมูลประจำตำบล	1	แห่ง
6) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	2	แห่ง

6.2.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

1) วัดมี	12	แห่ง

หมู่ 1	บ้านหม้อ	ไม่มี
หมู่ 2	บ้านหม้อ	วัดโพธิ์ชัย
หมู่ 3	บ้านป่าสัก	วัดสักการาม , วัดท่าหางคอน
หมู่ 4	บ้านท่ากฐิน	วัดศรีสวาทโพธาราม , วัดสระเกตุธรรมคุณ
หมู่ 5	บ้านทุ่งสว่าง	วัดสมานโสภาราม
หมู่ 6	บ้านยางคำ	วัดป่าไผ่ , วัดดวงพัฒนา
หมู่ 7	บ้านหม้อ	วัดธรรมเจดีย์
หมู่ 8	บ้านหม้อ	วัดอรัญญบรรพต , วัดหนองตุงไชยาราม , วัด

วิปัสสนาจารย์

2) สำนักสงฆ์	2	แห่ง
3) ศาลเจ้า	2	แห่ง

จากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหน้าที่ที่ต้องทำ หน้าที่ที่อาจจัดทำ และหน้าที่ในการจัดการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนล้วนเป็นไปเพื่อพัฒนาตำบลให้ ประชาชนอยู่ดี กินดี มีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง และเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการจากรัฐ อย่างทั่วถึง แต่หน้าที่ทั้งหมดที่กล่าวมาขององค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการได้ดีแค่ไหน ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ประคิษฐ์ สุคนธ์สวัสดิ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะ กรณี กิ่งอำเภอสี่อานาจ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า รายได้ ระดับการศึกษา อายุ ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการสภาตำบล

พุทธชาติ เอกฉันท์ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการสภาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่าระดับ ประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ กรรมการสภา ตำบล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง ระยะเวลาการ ปฏิบัติงาน

เดชา ปิ่นแก้ว (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสภาจังหวัดที่มีต่อการควบคุมองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดภูเก็ต พะเยา พิษณุโลก และนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสภาจังหวัดมีความเห็นว่า การควบคุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมแล้ว และสมาชิกที่มีการศึกษาต่างกัน ที่มีความเห็นต่างกันเฉพาะเรื่อง การสอบถามข้อเท็จจริง สมาชิกสภาจังหวัดที่มีอาชีพเดิมของครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สัมฤทธิ์ สุขสงค์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประสิทธิภาพด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีระดับประสิทธิผลปานกลาง

วิสูตร จงชวลินชัย (2549 : 105) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรือ ต่อการบริหารงานของเทศบาลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่เห็นด้วยในลำดับต้นๆ คือ ให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทุกระดับการศึกษา ที่ตั้งในเขตเทศบาล ประสานงานการพัฒนาการศึกษา กับสถานศึกษา เพื่อการเตรียมความพร้อมถ่ายโอนภารกิจ ด้านการจัดการศึกษาและจัดสรรงบประมาณอุดหนุน การศึกษาภาครัฐและเอกชนประจำปี

พิชัย วัฒนกิตติกุล (2549 : 46) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกเป็นรายด้านการดำเนินงาน ซึ่งในด้านการส่งเสริมการศึกษามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

นายวิทยา ประวะโฮ (2545 : 87-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. ความเข้าใจในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย องค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ การมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตามความต้องการและเหมาะสม สามารถจัดการศึกษาเอง โดยดำเนินการได้ 2 กรณี คือ จัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเอง และรับการถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาของรัฐมา

บริหารจัดการศึกษาโดยผ่านการประเมินความพร้อม อีกทั้งมีความเข้าใจในการจัดการศึกษา
ปฐมวัยที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สภาพการปฏิบัติงานในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตาม
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า

2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปมีส่วน
ร่วมในการบริหารจัดการ โดยการสนับสนุนช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เริ่มมีการรับ
ถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาปฐมวัย และจัดตั้งสถานศึกษาปฐมวัยขึ้นบ้างแล้ว

2.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ
สถานศึกษา สนับสนุนช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ มีแผนที่จะดำเนินการให้มีความ
ร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ยังไม่มีแผนที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเอง

2.3 การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ พบว่า ร่วมกับส่วนราชการจัดตั้ง
ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนเพื่อจัดการศึกษานอกระบบภายในท้องถิ่น ฝึกอบรมอาชีพ รวบรวมข้อมูล
เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า

3.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดสถานศึกษา
ของตนเอง ขาดบุคลากรทางการศึกษา และการสนับสนุนทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์จากบุคคล
ชุมชน หรือองค์กรต่างๆ ไม่เพียงพอ

3.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า งบประมาณส่งเสริม สนับสนุนการจัด
การศึกษา ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรทางการศึกษา และไม่มีสถานที่เป็นการศึกษาเฉพาะสำหรับ
จัดเป็น ฝ่ายงานการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ พบว่า งบประมาณในการส่งเสริม
อาชีพ/การศึกษานอกระบบไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการ
ส่งเสริมอาชีพและการศึกษานอกระบบ การระดมทุนทำได้ยากเพราะท้องถิ่นยากจน

4. ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วน
ตำบล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า ควรเพิ่มงบประมาณ จัดให้มี
บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางการศึกษาและการส่งเสริมอาชีพ และมีข้อเสนอแนะเป็น
รายด้าน คือ

4.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า ควรดำเนินการรับ โอนภารกิจจัดการศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ควรส่งเสริมให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดทำแผนและกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนครอบคลุมภารกิจตามกฎหมายที่ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งดำเนินการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมสูงก่อนที่จะรับ โอนภารกิจจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3 การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ พบว่า ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น พัฒนาบุคลากรเป็นแกนนำในการพัฒนาและเผยแพร่อาชีพ

สุชาดา สมสวนจิต (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาปัจจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคในด้านการดำเนินงาน ในด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง คณะกรรมการศูนย์จำนวน 400 คน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
3. บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีเพศต่างกันมีความเห็นเหมือนกัน ปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่บุคลากรเพศชายเห็นว่าปัญหาโดยรวม และด้านการบริหารมากกว่าบุคลากรเพศหญิงอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านนโยบายแตกต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

นิชมณฑ์ ปัทมเสวี (2548 : 77-78) วิจัย เรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าในภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มี 2 ด้าน คือ ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารงานมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางและขนาดเล็ก และด้านงานบุคลากร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารงานมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

พัชรินทร์ อาลัยลักษณ์ (2549 : 81-82) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่าสภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น สามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์การจัดตั้งและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยในระดับมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกันสามารถจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก ด้านบุคลากร ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนการจัดการศึกษาด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม มีการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

สุกัญญา จีนเกิด (2549 : 84-86) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชลบุรี ใน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป จำแนกตามขนาด (กำหนดรายได้) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวม จำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการบริหารงบประมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การศึกษาบทบาทด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ” ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาทั่วไปและการช่วยเหลือในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเกือบทั้งมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ขาดประสบการณ์และความรู้ในการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณให้ในการจัดการศึกษา น้อยและเห็นว่าปัญหาการศึกษายังไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าควรมีส่วนร่วมดูแลมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนควรสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรให้มีตัวแทนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการ โรงเรียน โดยตำแหน่งและควรจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่เห็นว่าไม่ควรมีหน้าที่จัดการศึกษาเพราะเห็นว่ามีโรงเรียนของรัฐและเอกชนแล้ว

3. เพื่อให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดฝึกอบรมสัมมนาบทบาทด้านการศึกษาของสมาชิกและควรจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาให้ชัดเจน และควรตั้งกลุ่มสนใจช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาของท้องถิ่น แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ควรมีบุคลากรด้านการศึกษาเป็นของตนเองโดยเฉพาะ

สมโภช จันทร์คำภู (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการกระจายอำนาจทางการจัดการศึกษาไปถึงระดับชุมชนของโรงเรียนมีลักษณะการกระจายอำนาจไปยังชุมชนโดยผ่านตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา ได้แก่ การศึกษาสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาเพื่ออาชีพของชุมชน การวางแผนการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การติดตามวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานในทุกขั้นตอนมากน้อยแตกต่างกัน

ถิณ บัวบาน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของ

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพัทลุง” ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถจัดได้เพราะขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ทางการจัดการศึกษา แต่จะสนับสนุนในเรื่องงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน วัสดุครุภัณฑ์และการจัดกิจกรรมทางการเรียน
2. การส่งเสริมศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นพิเศษในทุกด้าน ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นแก่ประชาชน โดยร่วมกับองค์กรอื่นและควรเป็นผู้ประสานให้มีการจัดกลุ่มเรียนการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนอย่างเพียงพอและทั่วถึง
3. การส่งเสริมศึกษาตามอัธยาศัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน โดยการใช้หอกระจายข่าวที่จัดอย่างมีประสิทธิภาพ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านสามารถใช้ประกอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มองค์กรประชาชน และการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น การอบรมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ครอบคลุมภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Kanji G.K., Abdul Malek B.A. และ Wallace T.& W. (1999) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศมาเลเซีย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานด้านคุณภาพของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศมาเลเซีย และ 2) เพื่อพัฒนาโมเดล TQM (Total Quality Management) ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานด้านคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศมาเลเซียมีการดำเนินงานด้านคุณภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกามีสัดส่วนการดำเนินงานด้านคุณภาพ โดยใช้ระบบ TQM ที่สูงกว่า สถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ 70.9 ในประเทศสหรัฐอเมริกา และร้อยละ 50 ในประเทศมาเลเซีย)
2. สถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศมาเลเซีย ให้

ความสำคัญในความคาดหวังของลูกค้าในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยมีลักษณะคล้ายกับองค์กรธุรกิจ (ร้อยละ 68.4 ในประเทศสหรัฐอเมริกา และร้อยละ 67.7 ในประเทศมาเลเซีย)

3. สถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็กถึงระดับปานกลางส่วนใหญ่ สามารถดำเนินการโดยใช้ระบบ TQM ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 73.1 ในประเทศสหรัฐอเมริกา และร้อยละ 69.2 ในประเทศมาเลเซีย) เนื่องจากมีความสะดวกในการบริหารจัดการทั้งองค์กร

4. ในประเทศสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการประเมินคุณภาพและมีคณะกรรมการดำเนินงานด้านคุณภาพในสถาบันการศึกษาในสัดส่วนที่สูงกว่าในประเทศมาเลเซีย โดยพบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา สถาบันอุดมศึกษาที่มีการประเมินจากหน่วยงานภายนอกมีอยู่ประมาณร้อยละ 41.5 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีอยู่เพียงร้อยละ 20.7

5. สถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้ตัวบ่งชี้สมรรถนะการดำเนินงาน (performance indicators) มากกว่าสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ 69.6 ในประเทศสหรัฐอเมริกา และร้อยละ 46.4 ในประเทศมาเลเซีย) อย่างไรก็ตามการใช้ตัวบ่งชี้สมรรถนะการดำเนินงานถูกวิจารณ์โดยนักวิจัยส่วนใหญ่ว่าเป็นเพียงระดับที่ชี้ให้เห็นคุณภาพว่าอยู่ระดับใด แต่อาจไม่ใช่ตัวบ่งชี้ที่วัดระดับคุณภาพที่แท้จริง

6. ในการพัฒนาโมเดล TQM พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 48 องค์ประกอบ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านคุณภาพโดยใช้ระบบ TQM

บอร์กแมนและไดแอน (Borgman & Diane 1983, p.1982-A อ้างถึงในชลพรรษ โภคสมบัติ, 2547 : 76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 2 รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา (Administration of School Lunch Programs for Small, Medium and Large School) โดยเน้นศึกษาเฉพาะคุณภาพบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลในการบริหาร โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และพัฒนารูปแบบของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมอาหาร สถานที่ในการประกอบอาหาร โรงเรียนขนาดต่างๆ ในตำบลวางระเบียบในการปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันให้ง่ายและคล้ายคลึงกัน ผู้รับผิดชอบโครงการคือ โภชนาการ ซึ่งขึ้นตรงต่ออาจารย์ใหญ่ ถ้าไม่พิจารณาถึงขนาดของโรงเรียนแล้ว นโยบายการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

ฟิเคอโร และคนอื่น ๆ (Figueroa and others. 1985 :74 – 75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและวิธีการในการประเมินความรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ ผลการศึกษา พบว่า การวัดพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กก่อนวัยเรียนนั้นมีวิธีการวัด 4 วิธี คือ

1. วัดโดยใช้อายุตามปฏิทินเป็นเกณฑ์ ซึ่งวิธีนี้ถือว่าเป็นวิธีที่ใช้มานานและเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากไม่อาจบอกได้ว่าเด็กมีสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด

2. วัดระดับสติปัญญาของเด็ก ทั้งโดยที่ใช้เกณฑ์และวัด โดยไม่อาศัยหลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ค่อยเกิดประโยชน์นัก ไม่สามารถนำไปใช้ในการประเมินการฝึกปฏิบัติได้

3. ประเมินความสามารถหรือความสนใจของเด็กระหว่างที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ระหว่างที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ ซึ่งได้ประโยชน์มากหากสามารถควบคุมบรรยากาศการประเมินโดยไม่ให้เด็กรู้ตัว มิฉะนั้นเด็กจะเกิดความเครียด การประเมินวิธีนี้เป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง เพราะสามารถวัดสิ่งที่ครูต้องการทราบได้จากปฏิริยาตอบสนอง

4. การวัดโดยใช้แบบทดสอบที่มีมาตรฐาน ซึ่งสร้างจากทฤษฎี หลักการ ซึ่งการทดสอบวิธีนี้เป็นารทดสอบที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลมาทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติได้ แต่เครื่องมือที่ใช้ในการวัดนั้นต้องมีความเที่ยงตรง เช่น แบบทดสอบของเพียเจต์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาในการวัด ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประเมินทางด้านวิชาการได้

ฮาชิโมโตะ (Hachimoto. 1996 : 2352) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อของครูสอนเด็กเล็กที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้นักเรียนแก้ข้อขัดข้องในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ โดยอาศัยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับครู 2 คน ที่สอนระดับอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้เข้าร่วมโครงการการจัดการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ในโรงเรียน ในมลรัฐมิสซูรี ผลการศึกษาพบว่า ครูมีส่วนริเริ่มในการทำงานกับนักเรียนภายใต้สถานการณ์เฉพาะเท่านั้น เมื่อนักเรียนขอร้องให้ครูช่วยเหลือ ครูสามารถเข้าร่วมการทำงานกับนักเรียนในลักษณะที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยตัวนักเรียนเอง ครูกลุ่มนี้มีคุณลักษณะสอดคล้องตามกรอบความคิดที่ส่งเสริมการแก้ข้อขัดแย้งหรือปัญหาของนักเรียน เช่น สอนให้นักเรียนมียุทธวิธีในการปฏิบัติเพื่อจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติเชิงบวกในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนนักเรียน

ด้วยกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูมีความเชื่อเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่สอดคล้องกับกรอบความคิดในเชิงทฤษฎีการสร้างสรรค้ความรู้ และสะท้อนให้เห็นถึงการมีความสามารถในการปฏิบัติการสอนตามทฤษฎีดังกล่าวได้ โดยครูได้บูรณาการในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยอาศัยการมีประสบการณ์ที่หลากหลายในห้องเรียน

บูฟอร์ด (Buford, 1997 : 5688 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้ปกครองที่มีต่อการสอนระดับอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพของเด็กก่อนวัยเรียน จำเป็นต้องพัฒนาในโปรแกรมการเรียน
2. การเรียนการสอนในชั้นอนุบาลควรเน้นการพัฒนาการทางอารมณ์และจิตวิทยาเป็นสิ่งสำคัญและลำดับถัดมาคือการพัฒนาด้านร่างกาย
3. ควรมีกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ซึ่งการจัดการศึกษาในระบบนั้น ยังขาดงบประมาณ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และขาดสถานที่ สำหรับการจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และการวางแผนในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทำให้การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล